

A Magyarországi Ifjúsági Dohányzás Felmérés 2019-2020. évi hazai megvalósításáról

Záró tanulmány

Budapest, 2020.

A kutatás az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet és az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) Dohányzás Fókuszpontjának közös megvalósításában került kivitelezésre.

Az adatfelvételt, az adatok rögzítését és a zárótanulmányt a Szociometrum Kft. készítette.

Tartalomjegyzék

1.	<i>Bevezetés</i>	5
2.	<i>Vezetői összefoglaló</i>	6
3.	<i>Az adatfelvétel jellemzői és a válaszadók társadalomdemográfiai megoszlása</i>	9
3.1	<i>Az adatfelvétel célcsoportja és módszere</i>	9
3.2	<i>Mintavétel</i>	10
3.3	<i>A mintába került tanulók társadalomdemográfiai megoszlásai</i>	10
4.	<i>Az adatfelvétel részletes eredményei</i>	13
4.1	<i>Dohányzási gyakoriságok</i>	13
4.1.1	<i>A dohánytermékek kipróbálása</i>	13
4.1.2	<i>A dohánytermékek használata összefoglalóan</i>	14
4.1.3	<i>Különböző dohánytermékek használata</i>	15
4.1.4	<i>A dohányzás helyszíne</i>	16
4.1.5	<i>Dohánytermékekhez való hozzáférés</i>	17
4.2	<i>A leszokási lehetőségek jellemzői</i>	18
4.3	<i>Függőség</i>	19
4.4	<i>Passzív dohányzásnak való kitettség</i>	19
4.5	<i>Prevenációs programok</i>	20
4.5.1	<i>Ország-specifikus prevenációs programok</i>	21
4.5.2	<i>Dohányzásellenes médiaüzenetek</i>	23
4.6	<i>Dohányzást befolyásoló tényezők</i>	23
4.7	<i>Dohányzással kapcsolatos attitűdök</i>	24
4.8	<i>Az elektronikus cigaretta használatának jellemzői</i>	26
4.8.1	<i>Kipróbálási és használati gyakoriság</i>	26
4.8.2	<i>Használati-beszerzési jellemzők</i>	28
4.8.3	<i>A használat helye</i>	29
4.8.4	<i>Passzív e-cigaretta használatnak való kitettség</i>	30
4.8.5	<i>Attitűdök-ismeretek az elektronikus cigarettázás kapcsán</i>	30
4.8.6	<i>Jövőbeni használat</i>	31
5.	<i>Mellékletek</i>	32

5.1	<i>Fogyasztott és használt dohánytermékekre vonatkozó fogalmak definíciói a kutatás vonatkozásában</i>	32
5.2	<i>A diákok számára készült útmutató a dohánytermékek, az elektronikus termékek és a nikotin tartalmú termékek kapcsán</i>	35
5.3	<i>A kutatás kérdőíve</i>	36

1. Bevezetés

A Nemzetközi Ifjúsági Dohányzás Felmérést (Global Youth Tobacco Survey, rövidítve: GYTS) az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, rövidítve: WHO) és az amerikai Betegség Megelőzési és Járványvédelmi Központ (Centers for Disease Control and Prevention, rövidítve: CDC) 1998-ban indította útjára. Az adatfelvételt rendszeres időközönként megismétlik a felmérésben résztvevő országok. Magyarország 2003-ban csatlakozott a GYTS kutatási projekthez, azóta, a mostanival együtt hat alkalommal került felmérés magvalósításra (2003, 2008-ban, 2012-ben, 2013, 2016, 2020).

A 2020. évi felmérés – hasonlóan a korábbi adatfelvételekhez - a cigaretta és más dohánytermékek fogyasztásával, az elektronikus cigaretta használatával, valamint a dohányzást helyettesítő nikotin tartalmú termékek használatával kapcsolatban a következő meghatározó tényezőkről szolgáltat adatokat: fogyasztás és használat gyakorisága (prevalencia adatok), dohányzással és e-cigaretta használatával kapcsolatos attitűdök, hozzáférések, a környezeti dohányfüstnek való kitettség (passzív dohányzás), leszokás, média és reklám, valamint iskolai tananyag/prevenció. A standard kérdéscsoportokon túlmenően a magyar kérdőív tartalmazta azt a 2012-ben már alkalmazott kérdéscsoportot is, amely a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény (Nvt.) 2012.01.01-től hatályba lépett módosításával kapcsolatban lehetővé teszi a fiatalok véleményének és tapasztalatainak megismerését, valamint az elektronikus cigaretta és a dohányzást helyettesítő nikotin tartalmú termékek használati jellemzőire vonatkozó kérdésblokkot is.

A kapott eredmények jól hasznosíthatók a hazai dohányzás-visszaszorítási programok értékeléséhez. Mindemellett a fiatalok dohányzási jellemzőinek 16 éve tartó folyamatos monitorozása lehetővé teszi az időbeli változások követését és tendenciák megállapítását, visszacsatolási lehetőséget teremtve a hazai egészségpolitikai döntéshozatal felé a jogalkotási folyamatok segítése, támogatása érdekében.

Jelen tanulmány a 2019-2020. évi ifjúsági felmérés eredményeit mutatja be.

2. Vezetői összefoglaló

A Magyarországi Ifjúsági Dohányzás Felmérés eredményeiből jól látható, hogy tovább folytatódik a dohánytermékek kipróbálásában és használatuk mértékében jelentkező pozitív tendencia:

- A valamilyen dohányterméket kipróbáló fiatalok aránya 2012 óta 24 százalékponttal csökkent: a 2012-es kiinduló 57 százalékos értékről 2013-ban 45,5 százalékra, a 2016-os adatfelvétel során 39 százalékra, a 2020-asban pedig 33 százalékra mérséklődött azon 7-9. osztályosok tábora, akik kipróbáltak már – eddigi életük során – valamilyen dohányterméket.
- Egyértelműen csökkenő tendencia jellemzi a 7-9. osztályos fiatalok dohányzási gyakoriságait is: mind az alkalmi, mind a napi szinten dohányzók tábora folyamatosan csökken 2012 óta.

A naponta valamilyen dohányterméket fogyasztó 7-9. osztályosok aránya 2012-ben 7,5 százalék volt, 2016-ra lecsökkent 6,5 százalékra, a 2020-as kutatásban pedig súlyuk tovább csökkent, 3,2 százalékra.

Az alkalmi dohányzók, dohányterméket fogyasztók aránya 2012-ben 28 százalék volt, mely 2013-ban 21 százalékra, 2016-ban 14 százalékra csökkent, s mely érték a mostani kutatásunk eredményei szerint 12,2 százalékra mérséklődött (2020).

- Ahogy a kipróbálók, illetve a rendszeres és alkalmi fogyasztók aránya csökken, úgy nő a nemdohányzók tábora is: 2012-ben és 2013-ban még 70 százalék alatt volt az arányuk (64,5%, illetve 69,5%), 2016-ban már meghaladta a 80 százalékot, és 2020-ban is folytatódott e tendencia, már 85 százalékos arányt képviselnek a 7-9. osztályos tanulók körében.

A különböző dohánytermékek közül a cigaretta használók arányainak változásában tapasztalható tendenciák hasonlóak mint az általános kategória, a valamilyen dohányterméket használók esetén megismertek: így az elmúlt 30 napban cigarettázó (alkalomszerűen vagy mindennap) fiatal diákok aránya is folyamatos csökkenést mutat: 2012-ben 27 százalék, 2013-ban 24 százalék, 2016-ban 15,5 százalék volt a súlyuk a 7-9. osztályosok körében, s ez az érték 2020 fordulóján már csak 12,2 százalékot tett ki.

A felmérés 2020-as eredményei szerint a dohányzó tanulók:

- elsődlegesen családjuk lakásában-házában (36%) és ismerőseik, barátaik, rokonaik lakásában-házában (29%), azaz zárt térben fogyasztanak valamilyen dohányterméket;
- legtöbbször másokkal vetetik meg (30%), vagy másoktól kapják (34%) cigarettájukat, dohánytermékeiket, a maguknak Nemzeti Dohányboltokban vásárlók aránya 17 százalékot tesz ki (jellemzően nem utasítják őket vissza az eladók a korukra való hivatkozással);
- 41 százaléka próbált meg legalább egyszer leszokni a dohányzásról a kérdezést megelőző 1 évben.

Az elmúlt és a jelenlegi felmérések eredményeinek összevetése alapján elmondható, hogy mind az otthoni passzív dohányzásnak való kitettség, mind az otthonon kívüli passzív dohányzásnak való kitettség jelentős mértékben csökkent:

A 2012-ben a 7-9. osztályosok 44 százaléka élt olyan háztartásban, ahol előfordult, hogy mások az ő jelenlétükben dohányoztak, illetve 70 százalékuk arról nyilatkozott, hogy otthonán kívüli zárt helyeken volt dohányfüstnek kitéve, mely értékek 2020-ban már csak 17 illetve 34 százalékot tettek ki.

Az elektronikus cigaretta használata. Az eddigi ifjúsági felmérések eredményei alapján – amelyekben az elektronikus cigaretta használat is vizsgálatra került, a következő trendek rajzolódnak ki:

- Nőtt az elektronikus cigarettát kipróbálók aránya. 2016-ban a 7-9. osztályosok 23 százaléka nyilatkozott úgy, hogy már volt használatában része, amely érték 2020-ban 32 százalékra nőtt.
- A kipróbálók átlagéletkora 1 évet csökkent a két felmérés viszonylatában – 14-ről 13-ra.
- Minimálisan nőtt az e-cigaretta használatának havi prevalencia értéke. Az „elmúlt 30 nap vonatkozásában” (a felmérések időpontjához képest) 2012-ben a 7-9. osztályosok 13 százaléka, 2013-ban 9 százaléka, 2016-ban 10,5 százaléka, 2020-ban pedig 12 százaléka használt valamilyen gyakorisággal elektronikus cigarettát.

A vizsgálat eredményei alapján a valamilyen dohánytermékeket is és elektronikus cigarettát is használók közös halmaza jelenleg 6 százalékos. És a csak elektronikus cigarettát használóké is szintén 6 százalékos. Fontos különbség a dohánytermékekhez, és elsődlegesen a cigarettához (gyári- és kézzel sodort együttesen) képest, hogy a mindennap elektronikus cigarettát használók aránya nem éri el az 1 százalékot.

Az érintett diákok 61 százaléka barátja vagy az osztálytársa, 20 százaléka a saját, 10 százaléka pedig szülei elektronikus cigarettáját használta-használja. Az elektronikus cigaretta kialakítását tekintve a diákok főként az utántölthető kivitel preferálják – 64 százalékuk, de egyharmaduk körében népszerű a cserélhető patronnal újratölthető verzió is.

Ahogy a dohánytermékek esetében, úgy az elektronikus cigaretta esetében is a használat elsődlegesen a nem nyilvános zárt légterű helyekre koncentrálódik, különösen a család lakására-házára, illetve más személyek lakására-házára (30-28%).

A megkérdezett diákok 12 százaléka azt valószínűsíti, hogy a következő 12 hónapban (a felmérés időpontjához képest), azaz a jövőben (is) fog elektronikus cigarettát használni – nagyjából annyian mint amennyien jelenleg is használnak.

Prevenációs programok. Dedikáltan a dohányzás ártalmairól szóló oktatáson adott tanévben 2012-ben a 7-9. osztályos tanulók 64 százaléka vett részt, 2013-ban 44 százalékuk, 2016-ban már újra többségük, 68 százalékuk részesült, 2020-ban pedig ismételten csak 42 százalékuk (utóbbi esetében

nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy idei kutatásunk a tanév első félévének végére esett és a kapcsolódó kérdés az aktuális, azaz a mostani tanévre vonatkozott).

Specifikusabb, a dohányzás káros hatásairól, a rászokás megelőzésének fontosságáról szóló iskolai programban 2012-ben a válaszadók 47 százaléka, 2013-ban 33 százaléka, 2016-ban 59 százaléka, s jelen tanévben 54 százaléka vett részt.

3. Az adatfelvétel jellemzői és a válaszadók társadalodemográfiai megoszlása

3.1 Az adatfelvétel célcsoportja és módszere

A WHO és CDC által meghatározott módszertan¹ alapján a felmérés a 13-15 éves korosztály dohányzási szokásait vizsgálja. A 2020-as hatodik magyarországi GYTS kutatásban, a korábbi hazai felmérések gyakorlatához igazodva, a 7., 8. és 9. évfolyamba járó, intézményi keretek között tanuló, alap- vagy középszintű iskolai képzésben részesülő diákok képezték a vizsgálat célcsoportját – a kijelölt korosztályhoz kötődve.

A felmérés a kiválasztott iskolák, intézmények és telephelyeik kiválasztott osztályaiban történt, önkitöltős kérdőív segítségével. Ez azt jelentette, hogy a kiválasztott osztályokban, felmérésvezető közreműködése mellett, a tanulók egy tanóra ideje alatt, adott osztályban egyidejűleg válaszoltak a kutatás kérdéseire. Adott osztályon belül csak azon tanulók vehettek részt a kutatásban, akik a felmérés időpontját megelőzően visszahozták az aláírt „Szülői beleegyező nyilatkozatot”.²

A kérdőív – tehát – egy tanóra keretein belül kitölthető kérdéssor volt a mostani kutatásban is, amelyet a tanulók anonim módon, önállóan an töltöttek ki.

A kérdőív formai kialakítása és a legtöbb kérdés tartalma hasonlatos volt a 2016. évi felmérés tartalmi kereteihez, azonban az egyes eltérések miatt az időbeni összehasonlítás eredményeit érdemes megfelelő körültekintéssel értelmezni. A kérdőív hossza igazodott a tanóra hosszához: rövidebb, egyszerűbb, a célcsoport tagjai számára egyértelműen érthető kérdések kerültek a mérőeszközbe, melyekkel a lehetőségekhez képest igyekeztünk a kérdéskört minél részletesebben körbejárni.

A kérdőív főbb témakörei:

- cigaretta és egyéb dohánytermékek, és az elektronikus cigaretta használatának gyakoriságai;
- fogyasztási szokások (mennyiség, helyszín, függőség);
- hozzáférés-beszerzés jellemzői;
- dohányzással kapcsolatos attitűd;
- a közvetlen környezet (szülők, tanárok) és a kortárs csoport hatása;
- környezeti dohányfüstnek való kitettség (passzív dohányzás);
- leszokással kapcsolatos attitűd;
- média-hatás (dohányzás ellenes média üzenetek, dohányzás a médiában, direkt és indirekt reklám);
- megelőzés.

¹ Global Youth Tobacco Survey (GYTS): Sample Design and Weights. World Health Organization, CDC Foundation, 2014.

² Eltérően a 2016-os felméréstől, ahol a szülőknél csak akkor kellett nyilatkozniuk, ha nem egyeztek bele, hogy gyermekük részt vegyen a kutatásban.

3.2 Mintavétel

A mintavételi eljárást a kutatás standardjai, a nemzetközi előírások határozták meg: kétlépcsős véletlen, arányos, csoportos mintavétellel éltünk (PPS).

Az alapsokaság, a mintavételi keret magában foglalta az összes magyar iskolát (intézményt), az összes telephelyével és a telephelyek minden azonosított és vonatkozó évfolyamával. Ennek megfelelően összesen közel 13 ezer osztály képezte országsszerte az osztály-alapsokaságot. A tanulók átlagszáma osztályonként és évfolyamonként 20-23 fő volt (a 9. osztályban vannak átlagosan többen). E 13 ezer osztály szóródik évfolyamonként, és települési kategóriák szerint, rétegezve a minta-struktúrában (66 réteg a településtípus, a régiók és az évfolyamok kombinálásával). Minden rétegben kétlépcsős mintavételt hajtottunk végre úgy, hogy a rétegenkénti mintanagyságot az illető réteg tanulói összlétszámon belüli nagyságával arányosan állapítottuk meg).

A mintavétel első lépcsőjében tehát a telephelyeket választottuk ki régióként és településtípusonként véletlenszerűen (a rendelkezésre álló országos listából egyszerű véletlen mintavétellel) – reprezentálva a különböző városi és vidéki területeket.

A második lépcsőben a kiválasztott telephelyről egy osztály került véletlenszerűen kiválasztásra, ahol az összes tanuló megkérdezésre kerül („csoportos”).

A 2020. évi felmérésben végül a kiválasztott 267 osztályból összesen $N=3.766$ tanuló vett részt.³

3.3 A mintába került tanulók társadalomdemográfiai megoszlásai

A mintába került tanulók évfolyamonkénti, valamint településtípusonkénti és régiókénti szóródásai közel megfelelnek a mintavételi terv során meghatározott eloszlásoknak, egyedül a budapesti tanulók kerültek felülreprezentálva a merítésbe.⁴

A fiúk és lányok pontosan fele-fele arányban képviseltették magukat a felmérésben.

A 3 évfolyam esetében – a célok és az intézmény-struktúrának megfelelően – a legtöbb válaszadó általános iskolába (65%) jár, a gimnáziumi tanulók aránya 19 százalék (ebből 8 évfolyamosba 10%, 6 évfolyamosba 3%, és 4 évfolyamosba 6% jár), a szakgimnáziumokban tanulóké 9 százalék, a szakiskolába/szakközépiskolába járóké pedig 7 százalék.

³ Eredetileg kisebb mennyiségű „osztállyal” számoltunk, azonban a beleegyező nyilatkozatok nem egyforma sűrűséggel érkeztek vissza, így további „pót mintavételi pontok” kerültek meghatározásra”.

⁴ A korábban hivatkozott beleegyező nyilatkozatok (nagyobb arányban hozták vissza) és a pótlások miatt.

1. táblázat: *A mintába került tanulók évfolyamonkénti, településtípusonkénti és régiókénti megoszlása*

	Adatfelvétel	Mintaterv
Évfolyamok		
7. évfolyam	37,0%	35,2%
8. évfolyam	34,2%	34,1%
9. évfolyam	28,8%	30,7%
Településtípus		
Budapest	21,9%	18,3%
Megyeszékhely, megyei jogú város	25,5%	26,5%
Egyéb város	32,1%	34,0%
Község	20,4%	21,2%
Régió		
Budapest	21,9%	18,3%
Észak-Magyarország	11,3%	11,9%
Észak-Alföld	15,7%	15,8%
Dél-Alföld	11,3%	12,6%
Pest Megye	11,2%	11,7%
Észak-Dunántúl	10,1%	10,1%
Közép-Dunántúl	10,3%	10,7%
Dél-Dunántúl	8,3%	8,8%

A tanulók családi háttérét három attribútum mentén mértük: szülők-nevelőszülők munkaerőpiaci aktivitása, iskolai végzettsége.

A diákok legtöbbször szülője-nevelőszülője dolgozik – ahogy azt a 2016-os felmérésben is tapasztalhattuk.

2. táblázat: *Szülők munkaerőpiaci aktivitása*

Mindketten dolgoznak	80,0%
Csak édesapám/nevelőapám dolgozik	9,6%
Csak édesanyám/nevelőanyám dolgozik	3,3%
Egyikük sem dolgozik	1,0%
Nem tudja/nem adta meg megfelelően	6,2%

A szülők-nevelőszülők végzettsége felől közelítve a mintába került tanulók gondviselőinek többsége az érettségivel-diplomával rendelkezők körébe tartozik, azonban meg kell jegyeznünk, hogy 26, illetve 23 százalékuk esetében ez nem megismerhető.

Fontos kiemelnünk továbbá, akár az eredmények értékelése szempontjából is, hogy a 2016-os háttérstruktúrához képest az érettségivel alacsonyabb végzettségű szülők aránya a jelenlegi felmérésben 6,5-8 százalékponttal kisebb. Azt viszont nem lehet tudni, hogy az eltérés a „nem tudja”/„nem mondja meg” válaszok nagyobb arányából származtatható, vagy például a felmérés

feltételrendszeréből (szülői beleegyező nyilatkozatok megléte-elmaradása) – az érettségizett szülők aránya hasonló, a diplomásoké kicsit magasabb mint 3 éve volt.

3. táblázat: *Gondviselők legmagasabb iskolai végzettsége*

	Apa/nevelőapa	Anya/nevelőanya
Nem végezte el az általános iskolát	0,6%	0,8%
Elvégezte az általános iskolát	5,2%	5,2%
Szakmunkás bizonyítványa van	20,0%	13,0%
Érettségije van	23,8%	26,7%
Főiskolai, egyetemi diplomája van	24,4%	31,5%
Nem tudja/nem adta meg megfelelően	26,0%	22,7%

4. Az adatfelvétel részletes eredményei

4.1 Dohányzási gyakoriságok

4.1.1 A dohánytermékek kipróbálása

Kutatásunk alapján a mintába került tanulók nagyjából egyharmada (32,5%) kipróbált már – eddigi élete során – valamilyen dohányterméket. Ami azt jelenti, hogy tovább folytatódik az a pozitív folyamat, miszerint vizsgálatról-vizsgálatra csökken azon fiatalok aránya, akik valamilyen dohányterméket kipróbáltak: 2012-ben a 7-9. osztályosok még 57 százaléka nyilatkozott úgy, hogy kipróbált már – eddigi élete során – valamilyen dohányterméket, 2013-ban már csak 45,5 százalékuk mondta ezt, majd a 2016-os adatfelvétel során ez az érték 39 százalékra csökkent. Ami azt jelenti, hogy – az eddigi – tendenciózus csökkenés üteme 15 százalék körül szór.

A két nem eltérő arányban próbál ki dohánytermékeket: a fiúk általában nagyobb arányban vallják ezt. A nemek mentén tapasztalható eltérő kipróbálási hajlandóságok kapcsán fontos továbbá kiemelni, hogy a 2012-2020 közötti vizsgálati periódus során a fiúk esetében nagyobb csökkenési ütem tapasztalható mint az a lányok esetében mutatkozik, ami egyben azt is jelenti hogy a két érték közelít egymáshoz.

4. táblázat: *A valamilyen dohányterméket kipróbálók aránya nemenként, 2012-2020*

Vizsgálati év	Összesen	fiú	lány
2012	57,0%	61,0%	52,0%
2013	45,5%	47,0%	44,0%
2016	38,9%	40,0%	37,2%
2020	32,5%	33,2%	30,7%

Forrás: GYTS 2012-es, 2013-as, 2016-os és 2020-as felmérése

A kipróbálási hajlandóság természetesen évfolyam-/korfüggő: a 7. osztályosok „csak” 21 százaléka számolt be arról 2020-ban, hogy kipróbált már – eddigi élete során – valamilyen dohányterméket, a 8. osztályosok esetében 32 százalék, a 9-esek esetében pedig már 48 (!) százalék volt ez az arány.

4.1.2 A dohánytermékek használata összefoglalóan

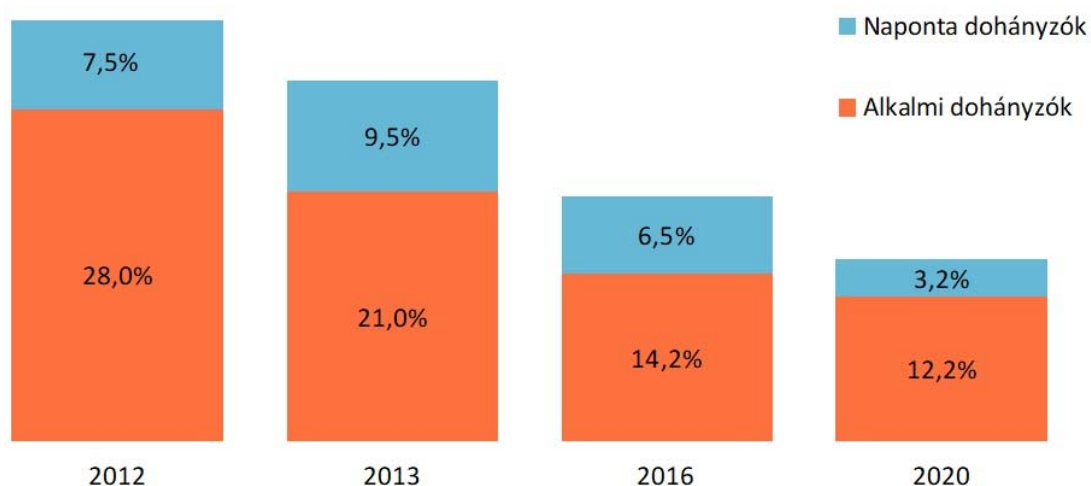
Négy felmérés eredményeinek összevetése alapján egyértelműen csökkenő tendencia jellemzi a 7-9. osztályos fiatalok dohányzási gyakoriságait: mind az alkalmi, mind a napi szinten dohányzók, dohánytermékeket használók tábora folyamatosan csökken 2012 óta.

A naponta valamilyen dohányterméket használó-fogyasztó⁵ 7-9. osztályosok aránya 2012-ben 7,5 százalék volt, ami 2013-ra ez megnőtt 9,5 százalékra, majd 2016-ra lecsökkent 6,5 százalékra. A 2020-es felmérésben e tábor súlya tovább csökkent, 3,2 százalékra. Mindez azt jelenti, hogy a 2013-as eredmények iránya csak egyszerűnek mutatkozott, és nem tendenciát vetít előre.

Nemek szerint 2016-ban a lányok dohányoztak, fogyasztottak dohányterméket nagyobb arányban naponta (5,9%-uk, a fiúk esetében ez 4,2% volt), a mostani felmérésben pedig a fiúk felé tolódott el az érték (3,4%, a lányok esetében pedig 2,5%). (Ezen eredmények mögött nem érdemes tendenciát keresni: a csökkenő arányok – szignifikancia hiánya – és a nemenkénti nem-válaszolási arányok állhatnak mindennek a hátterében.)

Az alkalmi dohánytermék fogyasztók aránya 2012-ben 28 százalék volt, mely arány 2013-ra 21 százalékra csökkent. A 2016-os alkalmi dohányos tanulói kör nagysága már csak 14,2 százalékot tett ki, mely érték a mostani kutatásunk eredményei szerint 12,2 százalékra mérséklődött (2020).

1. ábra: A dohánytermékeket használók arányának alakulása, 2012–2020.

Forrás: GYTS 2012-es, 2013-as, 2016-os és 2020-as felmérése

⁵ Cigaretttát (gyári- és/vagy kézzel sodort cigaretttát), szivart, szivarkát, pipát, vízpipát, tubákot, rágódohányt, hevítéssel fogyasztható dohányterméket napi rendszerességgel használók, fogyasztók együttesen.

Ahogy a kipróbálók, illetve a rendszeres és alkalmi dohányzók aránya csökken, úgy nő a nemdohányzók tábora: 2012-ben és 2013-ban még 70 százalék alatt volt a súlyuk (64,5%, illetve 69,5%), 2016-ban már meghaladta a 80 százalékot, és a mostani kutatásban is folytatódik a tendencia, már 85 százalékos arányt képviselnek a 7-9. osztályos tanulók körében.

A korábbi vizsgálati évek során, 2012-ben és 2013-ban is kevesebb volt a fiúk körében a nemdohányzó (59 és 67% szemben 70 és 72%), azonban 2016-ra ez megfordult és több lett a nemdohányzó fiú (82% - 80%). Utóbbi a jelen felmérésünkben nem ismétlődött meg: közel hasonló arányban nem dohányoznak a merítésbe került fiúk és lányok (84,5%-uk és 85%-uk).

4.1.3 Különböző dohánytermékek használata

Cigaretta. A cigarettázók tábora – részhalmazként – dominálja a tágabb, az összes dohánytermék fogyasztása kapcsán mutatkozó szóródásokat (valamilyen dohányterméket fogyasztott az elmúlt 30 napban). Ennek megfelelően a tapasztalható tendenciák, súlyok hasonló mérvűek mint az általános kategória esetén mértek voltak. Így az elmúlt 30 napban cigarettázó (alkalomszerűen vagy mindennap együttesen) fiatal diákok aránya is folyamatos csökkenést mutat: 2012-ben 27 százalék, 2013-ban 24 százalék, 2016-ban 15,5 százalék volt a súlyuk a populációjukon belül. S ez az érték 2020-ban már csak 12,2 százalékot tett ki.

A naponta cigarettázók aránya 2012-ben 7 százalék, 2016-ban 5 százalék volt, mely arány a jelen kutatás eredményei szerint 3 százalékra csökkent.

A cigaretta használaton belül – fajlagosan olcsóbb ára miatt is – érdemes külön kitérni a kézzel sodort cigaretta fogyasztására. Ahogy az általános cigaretta használati tendenciáknál is megfigyelhető volt a folyamatos csökkenés, úgy e részkategória esetében is megállapítható az illetén elmozdulás: 2012-ben 13 százalék, 2016-ban 8 százalék, és 2020-ban 5,4 százalék volt azon 7-9-esek aránya, akik az elmúlt – a felmérést megelőző – 30 napban különböző gyakorisággal kézzel sodort cigarettát fogyasztottak.

Szivar, szivarka. A tanulók 6 százaléka számolt be 2012-ben arról, hogy fogyaszt szivart-szivarkát (alkalomszerűen vagy mindennap), ez az arány 2016-ra 3,4 százalékra, idénre pedig 2,2 százalékra szelődött.

Pipa, vízipipa. A pipázók aránya 2012-ben 4 százalék, 2016-ban 1,4 százalék volt, ami 2020-ra 1,1 százalékra csökkent.

A vízipipa használók köre nagyobb mérvű, azonban esetünkben is folyamatos arány-csökkenés figyelhető meg – méghozzá felmérésről-felmérésre szinte feleződik a táboruk: 2012-ben a 7-9. osztályosok 19 százaléka, 2016-ban 8,5 százaléka használt vízipipát, 2020-ban pedig már csak 4 százalékukra volt ez igaz „az elmúlt 30 nap” vonatkozásában.

Egyéb dohánytermékek. A tanulók mindössze fél százaléka használt rágódohányt, közel 2 százaléka tubákot, és alig több mint 1 százaléka hevítéssel fogyasztható dohányterméket az elmúlt – a felmérést megelőző – 30 napban különböző gyakorisággal, a 2020-as felmérés eredményei alapján. Mindhárom alkategória fogyasztásában a fiúk felülreprezentáltak, és egyértelműen a 9. osztályosok körében tapasztalható nagyobb súlyú fogyasztás határozza meg e kategóriák szóródását (bár a hevítéssel fogyasztható dohánytermék 8-osok általi fogyasztása közelíti a 9-esekét).

Egyéb nikotin tartalmú termékek (nem dohánytermék). A jelen kutatás adatsorai alapján az látszik, hogy a tanulók nagyjából 2,5 százaléka használ úgynevezett dohányzást helyettesítő, nikotin tartalmú terméket.⁶ (E termékek kapcsán érdemes tudni, hogy Magyarországon nem voltak kaphatóak hivatalos kereskedelmi forgalomban az adatfelvétel idején.⁷)

4.1.4 A dohányzás helyszíne

Arra a kérdésre, hogy hol szoktak dohányozni a 7-9. osztályos tanulók, nagyon egyszerűen lehet válaszolni: bárhol (vagy ha úgy tetszik, szinte mindenhol, ahol jellemzően nem tilos).

Lehetőségeikhez mérten, de a felnőtt dohányosok szokásainak is megfelelően, legtöbbször otthon, családjuk lakásában-házában (36%) és mások lakásában (29%) teszik mindezt. Mindkét helyszín zárt, személyes térnek számít – az összes előnyekkel és hátrányaikkal egyetemben (például mások passzív dohányzása).

További általánosan preferált helyek a játszótérek, szórakozó helyek előtere – korosztályi sajátosságaiknak, lehetőségeiknek megfelelően.

⁶ Tea filter szerű kis tasakban nikotin és ízesítő anyag van, ami dohányt nem tartalmaz. Például nikotinos tasak. A szinte porrá aprított burnót (nedves tubák) teafilter-szerű tasakokba töltik, és ezeket a tasakokat helyezik a fogyasztók a szájukba.

A snüssz nem e kategória része: a skandináv országokból származó és ott népszerű füstmentes dohánytermék. Abban különbözik a nedves tubáktól és a bagótól, hogy nem füstöléssel, hanem gőzöléssel fermentált levelekből készül.

⁷ A 2020-as Trafiktörvény szerint új, forgalmazható termékek lesznek dohányboltokban a dohányzást helyettesítő nikotintartalmú termékek (dohányt nem tartalmazó, és elektronikus cigarettának, továbbá utántöltő flakonnak vagy patronnak nem minősülő – nikotint tartalmazó termék, amely nem minősül gyógyszernek, és amelynek hatóanyaga szájon át (nyálkahártyán keresztül) jut el az emberi szervezetbe (dohánymentes nikotin tasakok)).

5. táblázat: A dohányzás helyszíne, 2020

	Összesen	fiú	lány
Otthon	36,2%	34,7%	37,5%
Mások lakásában, házában	28,9%	28,2%	32,7%
Játszóterén	26,8%	24,7%	32,6%
Szórakozóhelyen	22,5%	18,5%	28,2%
Megállóhelyeken (pl. busz, villamos)	19,2%	15,4%	24,7%
Iskola épületén kívül, az iskola területén (pl. udvaron)	16,0%	17,0%	12,1%
Aluljáróban, átjáróban	12,7%	11,4%	14,6%
Személygépkocsiban	8,7%	8,6%	9,2%
Váróteremben (pl. vasúti váró, buszpályaudvar)	7,3%	5,4%	9,5%
Iskola épületében	4,5%	4,3%	3,8%
Sportlétesítmény épületében	1,8%	2,9%	0,3%
Tömegközlekedési járművön (pl. buszon, vonaton)	1,8%	2,9%	0,3%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

4.1.5 Dohánytermékekhez való hozzáférés

A dohánytermékek beszerzési lehetőségeinek megváltozása (2013 óta a Nemzeti Dohányboltokban lehetséges csak) átalakította a fiatal korosztály dohánytermékekhez való hozzájutási stratégiáit: a változás előtt, 2012-ben legtöbbször még (45%) különböző boltokban vették meg a kérdéses termékeket, mely arány a későbbi felmérések tanúsága szerint 20 százalék körüli szintre csökkent (2013: 20%, 2016: 21%, és a jelen eredmények szerint – 2020 – 17%) – a helyszín pedig a Nemzeti Dohányboltok.

Mivel a dohányzóknak más beszerzési stratégiát kellett találniuk, így nőtt azok aránya, akik mással vetetik meg a cigarettájukat, dohánytermékeiket: a 2012-es felmérés eredményei alapján a dohányzó fiatalok még csak 13 százaléka tett így, 2013-ban e tábor nagysága már megduplázódott (30%), ami 2016-ra tovább nőtt (38%), mely arány a mostani kutatásunk szerint a 2013-as szint közelébe süllyedt (32%). Az, hogy a 30 százalék körüli szint állandósul-e vagy további növekedési tendencia rajzolódik ki, majd a következő felmérések hivatottak eldönteni.

A másokkal való megvetetés mellett a másoktól való megkapás-elkérés is igen jellemző beszerzési mozzanat: a fiatalok 34 százaléka élt ezzel a lehetőséggel 2020-ban.

Összefüggésben az átalakult szabályozó környezettel, növekedett a zárjegy nélküli dohánytermékek vásárlása: míg 2012-ben a 13-15 éves fiatalok mindössze 6 százaléka vásárolt adójegy nélküli cigarettát, addig 2013-ban ez az arány 11 százalékra, 2016-ban pedig 17 százalékra emelkedett, ami 2020-ra valamelyest, 13 százalékra csökkent.

A valamilyen rendszerességgel dohányzó 7-9. osztályos tanulókat, amennyiben boltokban, illetve később Nemzeti Dohányboltokban próbálták megvásárolni a dohánytermékeket, jellemzően nem utasítottak vissza az eladók a korukra való hivatkozással: 2012-ben azon fiatalok 43 százaléka, akik boltban vásároltak dohányterméket soha nem volt ennek kitéve, 2013-ra ez az arány 50, 2016-ra 73,

s 2020-ra (jelen felmérésben) pedig 76 százalékra nőtt. (Eközben nem szabad elfelejteni, hogy a formális közvetlen beszerzési lehetőséggel élők aránya 2012-es szinthez képest megfelelőzdött).

4.2 A leszokási lehetőségek jellemzői

A GYTS felmérésekben sarkalatos kutatási pontot jelentenek a leszokással, a függőséggel kapcsolatos vizsgálódások.⁸ A kérdésekre adott válaszok mutatják, hogy a fiatalok mennyire erősen függenek a dohányzástól.

Korábban közvetlenül tudakolták a vizsgálatok, hogy a diákok mekkora hányada kívánt leszokni, illetve mekkora hányaduk próbálta ezt megtenni. Ez alapján a 2012-es és 2013-as GYTS felmérésekből az volt megismerhető, hogy – a vizsgálat időpontjában – a válaszadó fiatalok 42-42 százaléka szeretett volna leszokni a dohányzásról, és mintegy hattizedük korábban, a kutatást megelőző évben meg is próbálkozott mindezzel (59 illetve 61%).

A 2016 GYTS felmérés eredményei szerint a valamilyen rendszerességgel dohányzó 7-9. osztályosok 51%-a próbált meg legalább egyszer leszokni a dohányzásról a kérdezést megelőző 1 évben. Ez az érték jelen kutatásunkban 41 százalékot tett ki, ami jelentősen kisebbnek tűnik a 3 évvel ezelőtti arányhoz képest. Azonban ennek értékelésekor nem szabad elfeledkezni arról, hogy közben ugyanezen időintervallum alatt 20 százalékkal csökkent a – valamilyen rendszerességgel – dohányzók tábora a vizsgált kohorszon belül.

A GYTS felmérésekbe 2016-tól bevezetésre került a leszokással kapcsolatosan egy mástípusú megközelítés, amely közvetlenül a sikerességet (eltelt idő) és a leszokáshoz vezető utat kívánta a mérőeszköz segítségével bemutatni. Ez alapján 2016-ban az mutatkozott, hogy a korábban dohányzó fiatalok 43 százaléka már a kutatást megelőzően legalább 1 évvel leszokott a rendszeres illetve alkalmi dohányzásról – és azóta nem dohányzik. Ez az arány a mostani felmérésben 30 százalékot tett ki, s a leszokott diákok további 15 százaléka pedig a vizsgálatot megelőző 4-11 hónapban érte el mindezt.

A 7-9-es tanulók 32 százaléka vett ehhez (a leszokáshoz) igénybe valamilyen külső segítséget (például tapaszt, gyógyszer, könyv, szakember, közvetlen környezet, stb.) a 2016-os vizsgálat szerint, a mostani felmérésünk alapján pedig 24 százalékuk élt mindezzel a leszokáshoz vezető úton. E folyamatban – saját bevallásuk alapján – 2016-ban 4%-uk esetében, 2020-ban pedig 5 százalékuk esetében működött közre az elektronikus cigaretta használata (vagy az arra átállás-átszokás).

⁸ 2016-tól új kérdések kerültek be a leszokás kapcsán – változott a mérőeszköz kutatási megközelítése. A nikotinfüggőség mérésére használt kérdések egy része a Fagerström Nikotin Dependencia tesztből származnak.

4.3 Függőség

A függőségről árulkodik, hogy mekkora a dohányzók azon hányada, amely úgy érzi, hogy már reggel, minden nap, a felkelés után-felkeléskor rá kell gyújtania, illetve, hogy mennyi idő után kell ismételtén rágyújtaniuk – valamit használniuk.

2012-ben a 13-15 éves dohányzók 24 százaléka érezte úgy mindig, hogy reggel azonnal rá kell gyújtania, 2013-ra ez az arány 35 százalékra emelkedett, majd 2016-ban ismét alacsonyabb érték, 15 százalék került kimutatásra, s a jelen kutatás eredményei is ebbe, az általános tendenciába illeszkednek, ugyanis arányuk tovább csökkent, 11 százalékra.

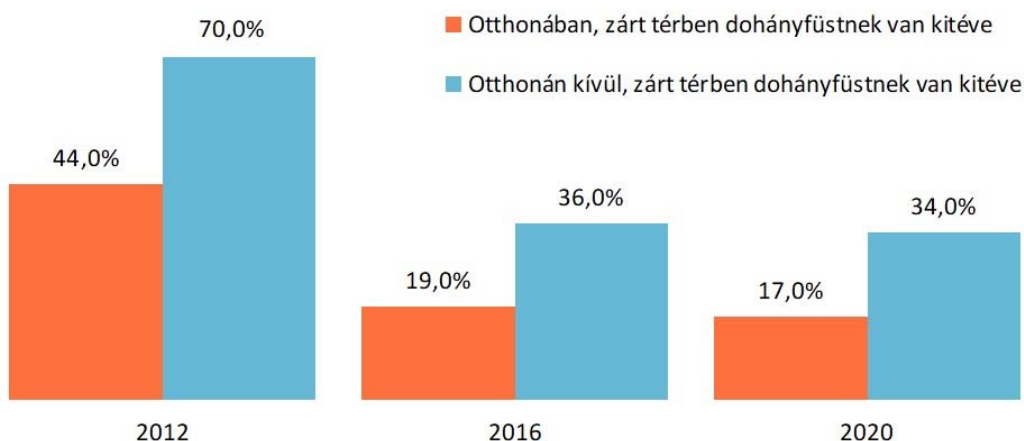
A függők relatíve alacsonyabb súlyát bizonyítja az is, hogy mindössze a dohányzó diákok 6 százaléka érzi rendszeresen úgy, hogy 1 órán belül ismét rá kell gyújtania. Továbbá az is, hogy a valamilyen rendszerességgel dohányzó fiatalok csak 1 tizede gondolja úgy, hogy nagyon nehéz lenne leszoknia a dohányzásról (azonban érdemes itt megjegyezni, hogy további 12 százalékuk óvatosan közelít a kérdéshez, azaz úgy gondolja, hogy nehézségekbe ütközne mindez – de nem elháríthatatlanokba.)

4.4 Passzív dohányzásnak való kitettség

Az elmúlt és a jelenlegi felmérések eredményei összevetése alapján elmondható, hogy mind az otthoni passzív dohányzásnak való kitettség, mind az otthonon kívüli passzív dohányzásnak való kitettség jelentős mértékben csökkent – a fiatal korosztály vonatkozásában.

A 2012. évi GYTS eredményei alapján azidőtájt a 7-9. osztályosok 44 százaléka élt olyan háztartásban, ahol előfordult, hogy mások az ő jelenlétükben dohányoztak, illetve 70 százalékuk arról nyilatkozott, hogy otthonán kívüli helyeken volt dohányfüstnek kitéve. A 2016-os és a mostani, 2020-as kutatási adatok ehhez képest igen pozitív tendenciát jeleznek: 2016-ban a válaszadó diákok már csak 19 százaléka számolt be erről. 2020-ban pedig csak 17 százalékuk élt olyan háztartásban, ahol mások az ő jelenlétükben dohányoztak. Az otthonon kívüli, zárt légtérben történő passzív dohányzás a válaszadók 36 százalékát jellemezte, 2020-ban pedig 34 százalékáról volt ez elmondható.

2. ábra: Passzív dohányzásban érintettek arányának alakulása, 2012–2020.

Forrás: GYTS 2012-es, 2016-os és 2020-as felmérése

Az eredményeket tovább árnyalja, hogy

- folyamatosan csökken az objektív kitétség, azaz 2012-ben még a megkérdezettek 49 százalékának legalább az egyik szülője dohányzott, 2016-ban ez a megoszlás 45 százalék volt, ami 2020-ra 40 százalékra csökkent;
- paritásban a diákok dohányfogyasztására jellemző trendekkel, folyamatosan csökken a közvetlen kortárs csoport dohányzási „kedve” is, ami azt jelenti, hogy míg 2012-ben a mintába került diákok 22 százalékának a legtöbb vagy majd minden barátja dohányzott, addig 2016-ban már csak 14 százalék, s 2020-ban pedig mindössze 12 százalék volt ez az arány.

4.5 Prevenációs programok

A GYTS vizsgálatok fontos kutatási területe a megelőzési programok monitorozása: nevezetesen adott projekt-országban részesülnek-e a tanulók olyan hivatalosan vagy lokálisan az iskolában szerveződő egészség fejlesztési képzésben, oktatásban, amelyek során kiemelten érintik a dohányzás káros hatásait, a rászokás megelőzésének fontosságát; továbbá ismernek-e olyan iskolától független programokat, amelyek szintén a dohányzás káros hatásaira, a rászokás megelőzésére, illetve a leszokásra fókuszálnak.

Dedikáltan a dohányzás ártalmairól szóló oktatáson adott tanévben 2012-ben a 7-9. osztályos tanulók 64 százaléka vett részt, 2013-ban 44 százalékuk, 2016-ban már újra többségük, 68 százalékuk részesült, s 2020-ban pedig ismételen csak 42 százalékuk (utóbbi esetében nem szabad

megfeledeznünk arról, hogy idei felmérésünk a tanév első félévének végére esett és a kapcsolódó kérdés az aktuális, azaz a mostani tanévre vonatkozott).

Specifikusabb, a dohányzás káros hatásairól, a rászokás megelőzésének fontosságáról szóló iskolai programban 2012-ben a válaszadók 47 százaléka, 2013-ban 33 százaléka, 2016-ban 59 százaléka, s jelen tanévben 54 százaléka vett részt.

4.5.1 Ország-specifikus prevenció programok

„Ciki a cigi”

A megelőzésnek különösen fontos szerepe van a dohányzás vonatkozásában – elég csak arra gondolni, hogy a nem fertőző megbetegedések között az első számú halálozási oknak tartják a világon- amit szükséges minél korábban megkezdeni (ezt hangsúlyozza a WHO is a Dohányzás Ellenes Keretegyezmény 12. cikke irányelvében). Erre reflektál a Dohányzás Fókuszpont "Ciki a Cigi" általános iskolai dohányzás megelőzési programja, aminek egyik legfontosabb célja, hogy olyan véleményformáló élmények érjék a gyermekeket-tanulókat (három korcsoport részére hoztak létre programokat), amelyek hatására később minél kevesebben próbálják ki a cigarettázást, illetve szoknak rá a dohányzásra. (A program célja, hogy a gyerekeknek ne leszokni kelljen a dohányzásról felnőttkorukban, hanem rá se szokjanak.)

A program három fő területre koncentrál:

- a passzív dohányzás elkerülése,
- a dohányzásra történő rászokás megelőzése,
- a leszokás segítése.

A program eszközeivel megpróbálja elérni a dohányzás elutasításának rögzülését, a dohányzónak nyújtható segítség lehetséges módjainak megismertetését, a dohányzás hatásainak megmutatását, ezzel elősegítve a nemdohányzó életmód választását.

E program a hangsúlyos médiajelenléte és támogatottsága ellenére a 7-9. osztályos tanulók mindössze alig egytizedéhez jutott el – jelen felmérésünk eredménye szerint.

6. táblázat: „Ciki a cigi” program, 2020

	Összesen	fiú	lány
Látta a www.cikiacigi.hu honlapot	9,4%	9,3%	9,2%
Látta a „Ciki a cigi” hordozható, érintőképernyős számítógépet	4,5%	5,5%	3,4%
Látta a „Ciki a cigi” interaktív előadást	3,3%	3,1%	3,5%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

„Leteszem a cigit”

A www.leteszemacigit.hu honlap és a program a dohányzásról leszokást hivatott segíteni.

A válaszadó diákok összességéből kiindulva az látszik, hogy közel 50 százalékuk nem is ismeri ezt a kezdeményezést-lehetőséget, s aki találkozott vele, az elsődlegesen a dohányzást tiltó jelzésekről (18%), a TV-ből (17%), az internetről (14%) ismeri e kezdeményezést.

Azonban ha az elsődleges célcsoport felől vizsgáljuk a megoszlásokat, máris sikeresebbnek mutatkozik a program – ha ezt az ismeretével konceptualizáljuk: a rendszeresen dohányzók csak kevesebb mint negyede nem ismeri a kezdeményezést, az alkalmi dohányzók pedig egyharmadára igaz ez. És ők nem a fent felsorolt helyekről ismerik elsődlegesen a programot – a honlapot és a telefonszámot, hanem a cigarettásdobozokról (38 és 24%-uk).

Elrettentő képek-feliratok cigarettásdobozokon⁹

Ezek a képek-feliratok elsődlegesen a dohányzóknak szólnak, de preventív hatást is hivatottak képviselni.

Utóbbi tetten érhető a megoszlásokban is, nevezetesen a nemdohányzók nagy arányban figyeltek fel rájuk, vagy maradtak meg ezek az emlékezetükben (érzékenyebbek rá). A képek feliratok a dohányzóknál némileg kevésbé hatásosak mint a nemdohányzóknál: a napi rendszerességgel valamilyen dohányterméket fogyasztók 76 százaléka, az alkalmi dohányzók 58 százaléka arról számolt be, hogy ugyan látta ezeket az elrettentő képeket-feliratokat a cigarettásdobozokon, azonban nem érdekelték azok őket – mely megközelítés egyfajta kognitív disszonancia redukciónak is felfogható (függetlenül attól, hogy a képek-feliratok ismétlődése miatt vélhetőleg tudják e táborok tagjai, hogy mit tartalmaznak azok).

⁹ 2013. január 1-jétől csak képekkel kombinált figyelmeztetéssel ellátott csomagolással kerülhet dohánytermék forgalomba Magyarországon, majd 2016. augusztus 20-ával hatályba lépett egységes csomagolásra vonatkozó szabályozás is.

4.5.2 Dohányzásellenes médiaüzenetek

A dohányzásellenes médiaüzenetek köztudottan jelentős mértékben képesek befolyásolni a dohányzással kapcsolatos attitűdöket, ismereteket, elősegíthetik a prevenciót.

Ezek az üzenetek, felmérésünk szerint, a diákok jelentős hányadához eljutnak – függetlenül attól, hogy mire emlékeznek belőlük („recall”), mely tény mindenképpen pozitívnak tekinthető.

A legtöbb tanuló az internetes böngészései, jelenléte (47%) és a televízió előtt ülve (37%) találkozott ilyen típusú kommunikációval – a felmérés idejétől visszszámolt 1 hónapon belül (rövidtávon).

7. táblázat: *Adott felületen dohányzás-ellenes média-üzenettel találkozóknak tábora (elmúlt 30 nap vonatkozásában), 2020*

	Összesen	fiú	lány
Internet	46,9%	48,2%	49,7%
Televízió	37,1%	39,1%	38,3%
Óriásplakát, hirdetőtábla	22,5%	23,1%	23,7%
Sportesemény	17,4%	22,1%	13,5%
Újság, magazin	15,6%	16,7%	15,5%
Rádió	13,6%	16,1%	12,2%
Mozi	9,9%	11,9%	8,7%
Közösségi esemény – nem virtuális	9,6%	10,6%	9,1%
Vásár	7,6%	9,2%	5,9%
Koncert	5,7%	6,5%	4,7%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

4.6 Dohányzást befolyásoló tényezők

Ahogy láttuk az előző két fejezetben, a dohányzás ellen, a rákszokás megelőzése és a leszokás érdekében számos programmal, üzenettel találkozhatnak a diákok. Azonban negatív irányú hatások is érhetik őket: ezek közül a legfontosabbak a közvetlen környezeti és kortárs csoport-hatások, valamint a média sugározta „pozitív” képek.

A közvetlen környezet és a kortársak kapcsán már tudjuk, hogy a mintába kerültek 40 százalékának legalább az egyik szülője dohányzott, valamint azt, hogy 12 százalékuknak a legtöbb vagy majd minden barátja dohányzott.

E mellett idekívánczik még, hogy minden vagy majd minden nap a tanulók 46 százaléka lát dohányzó tanárokat, 41 százaléka az iskola területén dohányzó diákokat.

A média negatív irányú befolyásoló hatását a kutatás azzal reprezentálja, hogy megpróbálja feltárni, hogy a mintába került tanulók milyen gyakran látnak a tévében, moziban, interneten és egyéb helyeken elérhető filmek-sorozatokban dohányzó színészeket. A válaszok alapján az látszik, hogy a

diákok 32 százaléka relatíve sokszor, további 54 százaléka pedig csak ritkábban, de találkozik ilyen szereplőkkel a különböző opusokban.

4.7 Dohányzással kapcsolatos attitűdök

Azzal, hogy a dohányzás károsítja az egészséget, tízből kilenc diák egyetért. Természetesen az egyetértők között alulreprezentáltak a naponta (75%) és az alkalmi dohányzók (80%) – azaz nem ért egyet a naponta dohányzók 25 százaléka illetve az alkalmanként dohányzók 20 százaléka azzal, hogy a dohányzás káros.

A passzív dohányzás károsító hatásának megítélése két korábbi felmérés során inkább „megosztónak” volt tekinthető (2012-ben 60%, 2013-ban 43% gondolta azt, hogy mások cigarettafüstje káros a számára), azonban 2016-ban már a válaszadó 7-9. osztályosok 72 százaléka gondolta úgy, hogy mindez károsítja az egészséget, s arányuk pedig jelen kutatásunkban elérte a 80 százalékot. Azaz ezen attribútum mentén is megfigyelhető az a pozitív irányú trend, amely a dohányzási szokások változását jellemzi. (A szakirodalom megerősíti azt a feltételezést, miszerint a dohányzás és a passzív dohányzás megítélése befolyásolja a fiatalok dohányzási szokásait.)

A többi dohányzással kapcsolatos attitűd viszonylatában is többnyire a megfontoltság jellemezte a diákokat, így általában nem gondolják azt, hogy a cigarettázás fogyaszt, vagy hogy a barátság, az ismerkedés dohányzásfüggő (az ezekkel az állításokkal egyetértők között felülreprezentáltak – természetesen – a rendszeresen és alkalmanként dohányzók).

Egy attitűd mutatkozik megosztónak, mely vélhetőleg korosztály- illetve kultúrkörfüggő lehet: nevezetesen vonzó-e egy dohányzó lány, avagy sem. A kérdezettek körében kisebb súllyal szereplő dohányzó diákok szerint a dohányzó lányok inkább „vonzóak”, a nagyobb súllyal jelenlévők pedig némileg ellenkező módon ítélik meg ezt, azonban nem, illetve nem csak ezen indikátorok miatt alakult ki ez a különbségtevés. (Annyi bizonyos, hogy az egyetértés vagy nem egyetértés érdekessége teljesen független attól, hogy a válaszadók melyik évfolyamra járnak.)

8. táblázat: *Dohányzással kapcsolatos attitűdök – egyetértők, 2020*

	Összesen	fiú	lány
A dohányzás károsítja az egészséget	89,7%	90,6%	90,9%
Mások dohányfüstjének beszívása nem károsítja az egészséget	18,9%	19,8%	18,1%
A cigarettázás fogyaszt	29,6%	31,2%	28,4%
A dohányzó fiúknak több barátjuk van	15,0%	13,3%	16,7%
A dohányzó lányoknak kevesebb barátjuk van	18,3%	24,1%	13,7%
A dohányzó fiúk vonzóbbak	6,4%	5,3%	7,7%
A lányok kevésbé vonzóak, ha dohányoznak	50,1%	51,8%	50,2%
Egy dohányos könnyebben ismerkedik	9,9%	9,0%	11,3%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

A diákok nyilatkoztak arról, hogy szerintük, leszámítva a saját családjuk otthonát, hol kellene tiltani a dohányzást: 100 diákból 95 nevezett meg legalább egy ilyen helyet mostani felmérésünkben.

A legtöbben – ami akár társadalmi elvárásnak is, de természetesen felelős gondolkodásnak is tekinthető – az orvosi rendelőket, egészségügyi létesítményeket nevezték meg ekként (91%). De mintegy hét-nyolctizedük gondolja azt, hogy az iskolákban, éttermekben, konditermekben, vasúti kocsikban is tiltani kéne a dohányzást (közben tudvalevő, hogy ezen helyek –és még a táblázatban néhány hely – esetében eleve tilos a dohányzás – leszámítva az iskolák kijelölt helyeit).

A diákok felelős, egészségtudatos gondolkodását demonstrálja (és egyben nemdohányzásukat is), hogy jelentős hányaduk tiltaná a játszótereken, megállóknak (nyílt terek) és a privát szférába tartozó személyautókban is a dohányzást.

 9. táblázat: *Ahol tiltani kéne a dohányzást – egyetértők, 2020*

	Összesen	fiú	lány
Orvosi rendelő, kórház	90,8%	91,6%	93,7%
Iskola	81,2%	82,6%	83,9%
Éttermek	78,4%	81,5%	79,8%
Konditerem	76,4%	79,3%	77,5%
Vasúti kocsi (vonat)	73,8%	77,6%	74,8%
Játszótér	73,7%	74,7%	76,4%
Művelődési központ	69,8%	72,8%	70,4%
Személyautókban	69,2%	67,5%	74,6%
Hivatal	68,8%	72,7%	68,5%
Váróterem (vasút, busz)	66,9%	69,7%	67,5%
Munkahelyen (pl. szüleid, nevelőszüleid munkahelyén)	64,3%	64,9%	67,0%
Sportpálya	61,5%	62,7%	62,8%
Busz és villamos megálló	42,7%	49,9%	37,8%
Aluljáró, átjáró	38,0%	42,1%	35,8%
Bárok, diszkók	27,0%	31,8%	23,3%
Kocsmák	21,4%	27,4%	16,2%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

4.8 Az elektronikus cigaretta használatának jellemzői

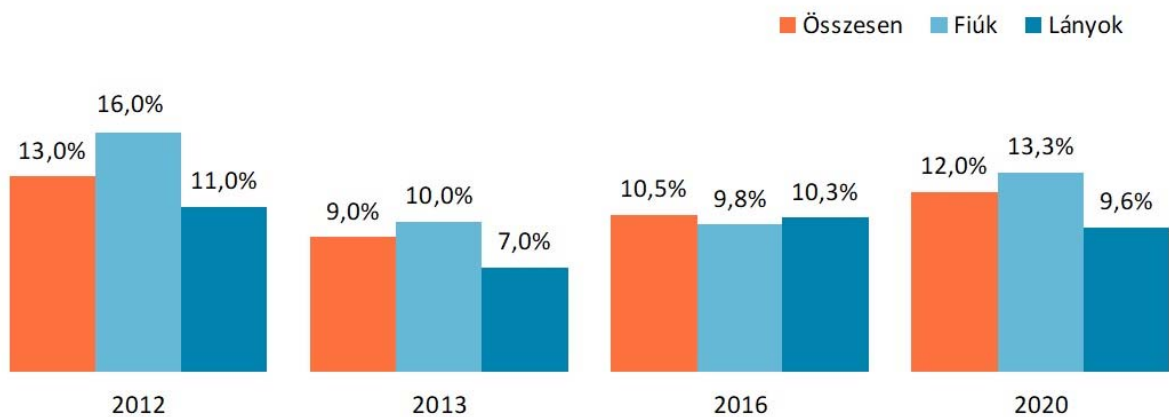
4.8.1 Kipróbálási és használati gyakoriság

A GYTS eddigi mindegyik hazai felmérésében, így 2012-ben, 2013-ban, 2016-ban és idén is nyilatkoztak a célcsoportba tartozó megszólított tanulók, hogy használnak-e és milyen gyakorisággal elektronikus cigarettát.

A négy felmérés eredményei alapján a következő trendek rajzolódnak ki:

- Nőtt az elektronikus cigaretták kipróbálók aránya. 2016-ban a 7-9. osztályosok 23 százaléka nyilatkozott úgy, hogy már volt használatában része (fiúk: 25%, lányok: 21%), 2020-ban pedig már 32 százalék volt azon kérdezettek aránya, akik kipróbálták (fiúk: 34%, lányok: 28%). Ez 11 százalékpontos növekedést jelent, és továbbra is a fiúk a felülreprezentáltak ebben a körben. (2012-ben és 2013-ban nem került felmérésre a kipróbálás.)
- A kipróbálók átlagéletkora 1 évet csökkent a két felmérés viszonylatában – 14-ről 13-ra.
- Minimálisan nőtt az e-cigaretta használatának havi prevalencia értéke. Az „elmúlt 30 nap vonatkozásában” (a felmérések időpontjához képest) 2012-ben a 7-9. osztályosok 13 százaléka, 2013-ban 9 százaléka, 2016-ban 10,5 százaléka, 2020-ban pedig 12 százaléka használt valamilyen gyakorisággal elektronikus cigarettát.

3. ábra: Az elektronikus cigarettát használók arányának változása nemenként, 2012-2020.

Forrás: GYTS 2012-es, 2013-as, 2016-os és 2020-as felmérése

Csak az idei eredményekre fókuszálva, azonosítható egy jelentékeny közel 10 százalékos tábor, amely csak az elektronikus cigarettát próbálta ki, de mellette semmilyen dohányterméket sem. Legnagyobb arányban azonban azon diákok körvonalazódnak, akik az elektronikus cigaretta mellett valamilyen dohányterméket (elsősorban cigarettát) is kiprobáltak (23%).

10. táblázat: *Elektronikus cigaretta kiprobálása – egyetértők, 2020*

	Összesen	fiú	lány
Csak az elektronikus cigarettát próbálta ki	8,8%	10,1%	7,4%
Kiprobált már valamilyen dohányterméket is és az elektronikus cigarettát is	23,1%	24,3%	20,7%
Nem próbálta ki az elektronikus cigarettát	68,1%	65,6%	71,8%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

Ahogy korábban megjegyeztük, 12 százalék azon diákok aránya, akik valamilyen rendszerességgel használnak elektronikus cigarettát (a cigarettázók hasonló tábora nagyjából ezzel megegyező nagyságú, a valamilyen dohányterméket használóké pedig összességében 4 százalékponttal szélesebb).

A dohánytermékeket is és elektronikus cigarettát is használók közös halmaza 6 százalékos. A csak elektronikus cigarettát használóké is szintén 6 százalékos – utóbbiban a fiúk felülreprezentáltak (azaz a körükben népszerűbbnek tűnik ez a „dohányzási” módozat).

Fontos különbség a dohánytermékekhez, és elsődlegesen a cigarettához képest, hogy a mindennap elektronikus cigarettát használók aránya nem éri el az 1 százalékot, közben a mindennap cigarettázók tábora 3,1 százalék (a mindennap valamilyen dohányterméket használóké 3,2%). Mindez esetlegesen jelentheti azt is, hogy, a belépő jellege mellett, az e-cigi kiegészítő funkcióval bír.

11. táblázat: *Elektronikus cigaretta használata – „elmúlt 30 nap vonatkozásában”, 2020*

	Összesen	fiú	lány
Csak elektronikus cigarettát használ, de nem rendszeresen	5,7%	7,1%	3,8%
Használ valamilyen dohányterméket is és elektronikus cigarettát is, de nem rendszeresen	5,6%	5,4%	5,4%
Csak az elektronikus cigarettát használ mindennap	0,4%	0,5%	0,3%
Mindennap használ valamilyen dohányterméket is és elektronikus cigarettát is	0,3%	0,3%	0,1%
ÖSSZEHASONLÍTÁSUL:			
<i>Csak valamilyen dohányterméket használ, de nem rendszeresen</i>	6,6%	6,0%	6,7%
<i>Csak valamilyen dohányterméket használ mindennap</i>	2,9%	3,1%	2,4%
<i>Egyiket sem használja</i>	78,5%	77,5%	81,3%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

4.8.2 Használati-beszerzési jellemzők

Aki használ elektronikus cigarettát, azok 61 százaléka barátja vagy az osztálytársa, 20 százaléka a saját, 10 százaléka pedig szülei elektronikus cigarettáját használta-használja (2016-ban ezek az arányok 67%, 18%, 14% voltak).

Az elektronikus cigaretta kialakítását tekintve a diákok főként az utántölthető kivitelt preferálják – 64 százalékuk, de egyharmaduk körében népszerű a cserélhető patronnal újratölthető verzió is (2016: 69% és 44%).

A folyadék jellegét tekintve az elektronikus cigarettát használó 7-9. osztályosok elsődlegesen az ízesített változatokat kedvelik – nagyobb súllyal nikotinmenteset (61%), kisebbel nikotinosat (46%). A dohány ízűek kevésbé voltak népszerűek: nikotinmentes 20, nikotinosat pedig 17 százalékuk használt.

12. táblázat: *Elektronikus cigaretta használatának jellemzői, 2020*

	Összesen	fiú	lány
Birtoklás			
Barátai vagy osztálytársai elektronikus cigarettáját használta	60,6%	63,3%	59,6%
Saját elektronikus cigarettát használt	20,0%	22,3%	13,5%
Szülei elektronikus cigarettáját használta	10,1%	7,9%	13,5%
Másét (egyéb személyét) használta	10,0%	12,2%	7,8%
Forma			
Utántölthető elektronikus cigarettát használt	64,4%	65,9%	63,7%
Cserélhető patronnal újratölthető elektronikus cigarettát használt	30,7%	31,1%	31,6%
Egyszer használatos, eldobható elektronikus cigarettát használt	3,0%	2,9%	1,8%
Nikotin és ízesítés			
Nikotinmentes, egyéb ízesítésű (pl. mentol, eper) elektronikus cigarettát használt	60,8%	64,0%	58,0%
Nikotinos, és egyéb ízesítésű (pl. mentol, eper) elektronikus cigarettát használt	46,3%	42,4%	50,8%
Nikotinmentes, dohány ízű elektronikus cigarettát használt	19,9%	20,8%	19,1%
Nikotinos, dohány ízű elektronikus cigarettát használt	17,0%	15,9%	17,6%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

A beszerzés módja kapcsán megállapítható, hogy legtöbb használó másoktól kapja (22%) vagy mások vásárolják meg neki (10%) e termékeket. Hagyományos boltban 18 százalékuk vásárolja őket, az internetről rendelők aránya pedig 16 százalék.

A jövőbeni beszerzés vonatkozásában, azok körében, akik tervezik, hogy élnek majd e termék használatával, 64 százalékuk esetében az ár lenne a legfontosabb vásárlást alakító tényező 40 százalékuk a külső és a szín alapján (is) választana, s 36 százalékuknak a feszültségszabályozás lehetőségének megléte is fontos lenne (a teljes megkérdezett sokaságra kivetítve ezek az arányok: 24%, 15%, 14%). A bluetooth, a zenelejátszási képesség nem mutatkozott fontosnak.

Megjegyzendő továbbá, hogy a kérdezettek 62 százaléka egyáltalán nem tervezi, hogy a jövőben elektronikus cigarettát fog vásárolni.

4.8.3 A használat helye

Ahogy a dohánytermékek esetében, úgy az elektronikus cigaretta esetében is a használat elsődlegesen a zárt terekre koncentrálódik, különösen a család lakására-házára, illetve más személyek lakására-házára (30-28%).

A többi helyszín használati szóródása is hasonló a dohánytermékek esetében megfigyeltkéhez, egyedül sportlétesítményekben való használat gyakorisága tér el jelentősen.

13. táblázat: *Az elektronikus cigarettázás helyszíne, 2020*

	Összesen	fiú	lány
Otthon	30,5%	32,1%	27,5%
Mások lakásában, házában	27,6%	30,4%	27,5%
Játszóterén	18,1%	18,9%	20,0%
Szórakozóhelyen	13,1%	11,4%	15,2%
Megállóhelyeken (pl. busz, villamos)	10,4%	11,0%	10,2%
Iskola épületén kívül, az iskola területén (pl. udvaron)	9,9%	10,9%	7,1%
Aluljáróban, átjáróban	9,3%	10,6%	7,8%
Iskola épületében	6,9%	9,4%	3,8%
Személygépkocsiban	6,6%	7,1%	4,4%
Váróteremben (pl. vasúti váró, buszpályaudvar)	5,2%	5,7%	4,1%
Tömegközlekedési járművön (pl. buszon, vonaton)	3,0%	4,8%	0,3%
Sportlétesítmény épületében	1,8%	2,6%	0,3%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

4.8.4 Passzív e-cigaretta használatnak való kitettség

A válaszadó diákok mintegy 10 százaléka számolt be arról, hogy otthonukban, a jelenlétükben valaki (vagy valakik) elektronikus cigarettát használt(ak) (2016-ban ez az érték 8% volt), s 20 százalékuk más egyéb zárt helyen (is) együtt tartózkodott e cigarettázó személlyel/személyekkel (2016:18%). A kültéri helyeken való kitettség mértéke pedig 43 százalékos volt (2016: 31%).

A közvetlen környezet vonatkozásában, a 7-9. osztályosok 6 százalékának legalább az egyik szülője és 5 százalékának a legtöbb barátja használ elektronikus cigarettát.

4.8.5 Attitűdök-ismeretek az elektronikus cigarettázás kapcsán

A megkérdezettek negyede úgy gondolja, hogy az elektronikus cigaretta használata során mások által kifújt anyagok ártalmatlanok az egészségre. A kipróbálók esetében ez az arány 29 százalékot, a használók esetében pedig 35 százalékot tesz ki (egyértelmű a felülreprezentáltságuk).

Ebbe a sorba illik az is, hogy a válaszadó 7-9. osztályosok 16 százaléka vélte úgy, hogy az elektronikus cigaretta használata nem károsítja az egészséget (a kipróbálók 20%-a, a használók 24%-a hiszi ezt).¹⁰

Fontos aspektus, hogy a diákok nem érzik úgy, hogy az elektronikus cigaretta használata menő lenne, vagy menőbb e-cigit használni mint hagyományos cigarettát.

14. táblázat: *Attitűdök – egyetértők, 2020*

	Összesen	fiú	lány
Mások által az elektronikus cigaretta használata során kifújt anyagok ártalmatlanok az egészségre	24,1%	26,5%	22,0%
Az elektronikus cigaretta használat nem károsítja az egészséget	15,7%	17,4%	13,8%
Az elektronikus cigaretta használata menő	9,2%	10,2%	7,8%
Aki elektronikus cigarettát használ, az menőbb, mint aki hagyományos cigarettát szív	13,0%	15,9%	10,0%

Forrás: GYTS 2020-as felmérése

¹⁰ A WHO állásfoglalása szerint az elektronikus cigaretta nem segít a leszokásban és nem kevésbé egészségkárosító mint a hagyományos dohánytermékek.

4.8.6 Jövőbeni használat

A megkérdezett diákok 12 százaléka azt valószínűsíti, hogy a következő 12 hónapban (a felmérés időpontjához képest), azaz a jövőben (is) fog elektronikus cigarettát használni – nagyjából annyian mint amennyien jelenleg is használnak. Biztosan nem fog használni 63 százalékuk – vélekedésük szerint.

A feljebb bemutatott vásárlást befolyásoló faktorok esetén is hasonló nagyságú elutasítás körvonalazódott („a kérdezettek 62 százaléka egyáltalán nem tervezi, hogy a jövőben elektronikus cigarettát fog vásárolni”). Azonban a tanulók fennmaradó hányada arról nyilatkozott, hogy mi befolyásolhatja – esetleges – vásárlását, mely lehetséges nagyságrend, és a termék-használatának trendszerű növekedése nem ad okot az optimizmusra.

5. Mellékletek

5.1 Fogyasztott és használt dohánytermékekre vonatkozó fogalmak definíciói a kutatás vonatkozásában

Kutatásunkban a „valamilyen dohánytermék” fogyasztásába, ahogy korábban is jeleztük, a következők tartoztak-taroznak bele:

- Cigaretta (gyárilag előállított-töltött) fogyasztása-szívása és/vagy,
- Cigaretta dohány fogyasztása-szívása sodort cigaretta formájában és vagy,
- Szivar szívása és/vagy,
- Szivarka szívása és/vagy,
- Pipadohány szívása (pipázás) és/vagy,
- Vizipipadohány szívása és/vagy,
- Tubák fogyasztása és/vagy,
- Rágódohány fogyasztása és/vagy,
- Hevítéssel fogyasztható dohánytermék fogyasztása.

Amikor arról beszélünk tanulmányunkban, hogy például „A naponta valamilyen dohányterméket fogyasztó 7-9. osztályosok aránya 2020-as kutatásunk alapján 3,2 százalék”, akkor azon azt értjük (azt jelenti), hogy a 7-9 osztályos diákok 3,2 százaléka a felsorolt dohánytermékek egyikét, vagy közülük akár többet is, napi rendszerességgel fogyasztotta a vizsgált periódus során (a kutatás időpontjától visszszámított 1 hónap intervallum minden napján).

(A napi rendszeresség kapcsán: ha egy diák egyszerre több dohánytermék fogyasztásáról is beszámolt, akkor nem kellett, hogy az általa fogyasztott dohánytermékek mindegyikét használja minden nap, hanem közülük legalább egyet kellett naponta használnia-fogyasztania.)

A „valamilyen dohánytermék” fogyasztása kategória (definíció) kialakítása a következő törvények, szabályok alapján történt meg:

1999. évi XLII. törvény a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól:

„a) dohánytermék: fogyasztható termék, amely akár csak részben is - géntechnológiával módosított vagy módosítatlan formában - dohányt tartalmaz;

b) dohányzás: a dohánytermék, illetve dohányzási célú gyógynövénytermék elégetése, valamint hevítése

...

u) füst nélküli dohánytermék: olyan dohánytermék, amelynek a felhasználása nem jár égési folyamattal, beleértve a rágódohányt, a tüszentésre szolgáló dohányterméket és a szájon át fogyasztott dohányterméket”

39/2013. (II. 14.) Korm. rendelet a dohánytermékek előállításáról, forgalomba hozataláról és ellenőrzéséről, a kombinált figyelmeztetésekről, valamint az egészségvédelmi bírság alkalmazásának részletes szabályairól

„3. dohányzásra szánt dohánytermék: a füst nélküli dohányterméktől eltérő dohánytermék, melynek típusai:

a) cigaretta: égési folyamat során fogyasztható dohányrúd, amely meglévő állapotában dohányzásra alkalmas, dohányvágatból vagy dohányvágatból és dohányfóliából készült töltetét hosszanti részén ragasztott cigarettapapír vagy dohányfólia borítja, és nem minősül szivarnak vagy szivarkának, továbbá az a dohányrúd, amelyet egy egyszerű, nem ipari eljárással cigarettapapír-hüvelybe tolnak vagy cigarettapapír-lappal körbevesznek,

b) szivar: égési folyamat során fogyasztható,

ba) természetes dohánylevelekből álló külső borítékkal rendelkező dohányrúd,

bb) a kocsányozott keverékdohányból készült szivarbélből, valamint a szivar szokásos színével megegyező színű, regenerált dohánylevélből készült, és a terméket - adott esetben a füstszűrőt is beleértve, a szopókával ellátott szivaroknál azonban a szopóka kivételével - teljesen körülölelő, külső borítékból álló dohányrúd, amely darabsúlya - füstszűrő vagy szopóka nélkül - legalább 2,3 gramm és legfeljebb 10 gramm, valamint amely hosszának legalább egyharmadánál mért kerülete eléri a 34 millimétert,

c) szivarka: legfeljebb 3 g súlyú szivar,

d) fogyasztási dohány: az e)-g) pont szerinti, további ipari feldolgozás nélkül dohányzásra alkalmas kész dohányvágat,

e) cigarettadohány (finomra vágott fogyasztási dohány): olyan dohány, amelyet a fogyasztók cigarettakészítésre használhatnak és amelyben a dohányrészecskék tömegének több mint 25%-a kisebb, mint 1,5 milliméter szélességűre vágott,

f) pipadohány (egyéb fogyasztási dohány): az e) pont hatálya alá nem tartozó, égési folyamat során fogyasztható dohány, amelyet kizárólag pipában történő elszívásra szántak,

g) vízipipadohány: olyan dohánytermék, amely vízipipával fogyasztható,

h) bármely olyan egyéb termék, amelyet dohányzás céljából gyártanak, még abban az esetben is, ha csupán részben tartalmaz – akár géntechnológiával módosított formában, akár nem ilyen formában - dohányt;”

8. füst nélküli dohánytermék: olyan dohánytermék, amelynek a felhasználása nem jár égési folyamattal, beleértve a rágódohányt, a tüsszentésre szolgáló dohányterméket és a szájon át fogyasztott dohányterméket:

a) rágódohány: kizárólag rágásra szánt, füst nélküli dohánytermék,

b) tüszentesre szolgáló dohánytermék: az orron át fogyasztható, füst nélküli dohánytermék,

c) szájon át fogyasztott dohánytermék: a belélegzésre vagy rágásra szánt dohánytermékeken kívül minden szájon át való használatra szánt, teljes egészében vagy részben dohányból készült, porított vagy szemcsés, illetve e formák bármely kombinációja révén előállított dohánytermék

Ezen túlmenően, a fent említettek közül a füsttel járó dohányzásba, dohánytermék fogyasztásába a következők tartoznak:

- Cigaretta (gyárilag előállított-töltött) fogyasztása-szívása és/vagy,
- Cigaretta dohány fogyasztása-szívása sodort cigaretta formájában és vagy,
- Szivar szívása és/vagy,
- Szivarka szívása és/vagy,
- Pipadohány szívása (pipázás) és/vagy,
- Vizipipadohány szívása és/vagy,
- Hevítéssel fogyasztható dohánytermék fogyasztása.

A füstmentesen fogyasztható dohánytermékek közé pedig a következők sorolandók:

- Tubák fogyasztása és/vagy,
- Rágódohány fogyasztása és/vagy,
- Szájon át fogyasztott dohánytermék használata (snüssz, nikotinos tasak, dohányt tartalmazó bétel, stb. – ezek hivatalosan nem beszerezhető termékek).

5.2 A diákok számára készült útmutató a dohánytermékek, az elektronikus termékek és a nikotin tartalmú termékek kapcsán

Dohánytermékek, amik dohányt tartalmaznak	
Termék neve	Mit érts ez alatt a termék alatt?
Cigaretta	Papírba csomagolt dohány. A gyári és kézzel sodort cigaretta együtt.
Gyári cigaretta	Az a cigaretta, amit készen, dobozban lehet kapni.
Kézzel sodort cigaretta	Az cigaretta, amihez a fogyasztó külön veszi a különböző kellékeket (pl. dohány, papír) és saját kezűleg sodor belőle cigarettát.
Szivar	Olyan dohányrúd, amelyet kívülről dohánylevelek borítanak.
Szivarca	Kisebb méretű szivar.
Pipázás	Pipába töltött dohány, vagyis pipadohány égetéssel járó fogyasztása.
Vízpipázás	Vízpipa használata dohánnyal, szárított gyümölccsel, illetve vízpipázásra alkalmas kővel.
Tubák	Olyan dohánytermék, ami orron keresztül fogyasztható, és amelynek használata során nincs égés, nem képződik füst.
Rágódohány	Olyan dohánytermék, amelynek használata során nincs égés, nem képződik füst, szájon keresztül, rágással fogyasztható.
Hevítéssel fogyasztható dohánytermékek	Dohányt tartalmazó cigaretta fogyasztása hevítéssel, elektronikus eszköz segítségével.

Elektronikus termékek (dohányt nem tartalmaznak)	
Termék neve	Mit érts ez alatt a termék alatt?
Elektronikus cigaretta	Úgyis hallhattál már róla, mint e-cigi vagy elektromos cigaretta. Olyan termék, amely nem tartalmaz dohányt, folyadék melegítésével, szopókán keresztül „aerosol” fogyasztását teszi lehetővé.
Elektronikus pipa, elektronikus szivar, elektronikus vízpipa	Különböző elektronikus termékek, amelyet az elektronikus cigarettához sorolunk. Amikor az elektronikus cigarettára vonatkozó kérdésekre válaszolsz, ezekre a termékekre is gondoldj.
Nikotinos vagy nikotinmentes elektronikus cigaretta	Az elektronikus cigaretták használhatók nikotint tartalmazó vagy nikotinmentes folyadékkal.
Dohány ízű vagy egyéb ízesítésű (pl. mentol, eper) elektronikus cigaretta	Az elektronikus cigaretták különböző ízesítéssel használhatók. A dohány íz mellett számos egyéb ízesítés (például gyümölcs vagy mentol) is megtalálható.

Egyéb nikotin tartalmú termékek	
Termék neve	Mit érts ez alatt a termék alatt?
Dohányzást helyettesítő, nikotin tartalmú termék (pl. nikotinos tasak)	Egy teafilter szerű kis tasakban nikotin és ízesítő anyag van, dohányt nem tartalmaz, és nem történik elektronikus eszköz használat.

5.3 A kutatás kérdőíve

MAGYARORSZÁGI IFJÚSÁGI DOHÁNYZÁS FELMÉRÉS

Az Emberi Erőforrások Minisztérium Dohányzás Fókuszpontja és az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet
2019. évi kutatásának

ÖNKITÖLTŐS TANULÓI KÉRDŐÍVE

Kedves Tanuló!

Szeretnénk, ha segítenél nekünk abban, hogy megtudjuk, mit gondolnak a magyarországi fiatalok a dohányzásról és az elektronikus cigaretta használatáról. Ugyanezeket a kérdéseket már sok országban sok ezer fiattól megkérdezték, a vizsgálatot az Egészségügyi Világszervezet (WHO) fogja össze.

Először figyelmesen olvasd el minden kérdést, a lehetséges válaszokkal együtt. Ezután add meg azt a választ, ami a leginkább ráillik arra, amit gondolsz, vagy amit a legjobb válasznak érzel. Néhány helyen több választ is megjelölhetsz, amire mindig külön felhívjuk a figyelmedet.

A válaszadás önkéntes, Te döntöd el, hogy szeretnél-e segíteni nekünk.

A kérdőívre ne írd rá a neved!

Válaszaidat titokban tartjuk, azokat sem szüleid, sem tanáraid nem ismerhetik meg. A kutatást végzőkön kívül senki sem nézheti meg a kitöltött kérdőíveket.

A kérdésekre a válaszlehetőségek melletti négyzetbe (☐) tett X-szel adhatod meg a választ, illetve a pontozott vonallal (.....) kihagyott helyen saját szavaiddal fogalmazhatod azt meg. Ha nem fér ki a pontozott vonalra, amit írni szeretnél, nyugodtan folytasd mellette vagy alatta az üres helyen.

A kérdőív során találkozol keretbe tett szövegekkel is, ezek olyan magyarázatok, amelyek segítenek, útmutatást adnak a helyes kitöltésben.

Ha a válaszodat utólagosan szeretnéd megváltoztatni, az első bejelölést húzd át, és X-eld be a megfelelőnek tartott választ!

Fontos, hogy az egyes kérdésekre nincsenek jó vagy rossz válaszok, mi csak a véleményedre, tapasztalatodra vagyunk kíváncsiak. Amelyik kérdésre nem tudsz vagy akarsz válaszolni, azt hagyd üresen!

Segítségedet nagyon köszönjük!

Az EMMI Dohányzás Fókuszpont és az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet munkatársai

Kérjük, az alábbi táblázatot figyelmesen tanulmányozd át, hiszen a benne foglaltak segítségére lesznek a kérdőív kitöltésében.

Dohánytermékek, amik dohányt tartalmaznak	
Termék neve	Mit érts ez alatt a termék alatt?
1. Cigaretta	Papírba csomagolt dohány. A gyári és kézzel sodort cigaretta együtt.
2. Gyári cigaretta	Az a cigaretta, amit készen, dobozban lehet kapni.
3. Kézzel sodort cigaretta	Az cigaretta, amihez a fogyasztó külön veszi a különböző kellékeket (pl. dohány, papír) és saját kezűleg sodor belőle cigarettát.
4. Szivar	Olyan dohányrúd, amelyet kívülről dohánylevelek borítanak.
5. Szivarka	Kisebb méretű szivar.
6. Pipázás	Pipába töltött dohány, vagyis pipadohány égetéssel járó fogyasztása.
7. Vízpipázás	Vízpipa használata dohánnyal, szárított gyümölcscsel, illetve vízpipázásra alkalmas kővel.
8. Tubák	Olyan dohánytermék, ami orron keresztül fogyasztható, és amelynek használata során nincs égés, nem képződik füst.
9. Rágódohány	Olyan dohánytermék, amelynek használata során nincs égés, nem képződik füst, szájon keresztül, rágással fogyasztható.
10. Hevítéssel fogyasztható dohánytermékek	Dohányt tartalmazó cigaretta fogyasztása hevítéssel, elektronikus eszköz segítségével.

Elektronikus termékek (dohányt nem tartalmaznak)	
Termék neve	Mit érts ez alatt a termék alatt?
Elektronikus cigaretta	Úgyis hallhattál már róla, mint e-cigi vagy elektromos cigaretta. Olyan termék, amely nem tartalmaz dohányt, folyadék melegítésével, szopókán keresztül „aerosol” fogyasztását teszi lehetővé.
Elektronikus pipa, elektronikus szivar, elektronikus vízpipa	Különböző elektronikus termékek, amelyet az elektronikus cigarettához sorolunk. Amikor az elektronikus cigarettára vonatkozó kérdésekre válaszolsz, ezekre a termékekre is gondoldj.
Nikotinos vagy nikotinmentes elektronikus cigaretta	Az elektronikus cigaretták használhatók nikotint tartalmazó vagy nikotinmentes folyadékkal.
Dohány ízű vagy egyéb ízesítésű (pl. mentol, eper) elektronikus cigaretta	Az elektronikus cigaretták különböző ízesítéssel használhatók. A dohány íz mellett számos egyéb ízesítés (például gyümölcs vagy mentol) is megtalálható.

Egyéb nikotin tartalmú termékek	
Termék neve	Mit érts ez alatt a termék alatt?
Dohányzást helyettesítő, nikotin tartalmú termék (pl. nikotinos tasak)	Egy teafilter szerű kis tasakban nikotin és ízesítő anyag van, dohányt nem tartalmaz, és nem történik elektronikus eszköz használat.

A KÉRDÉSEK TÖBBSÉGÉNÉL A VÁLASZLEHETŐSÉGEK KÖZÜL EGYET VÁLASZTHATSZ! AMELYIKNÉL TÖBB VÁLASZT IS MEGADHATSZ, AZT AZ ADOTT KÉRDÉSEL JELEZZÜK.

I. DOHÁNYZÁSI STÁTUSZ
A következő kérdések a dohányzásra, elektronikus cigaretta és egyéb termékek használatára vonatkoznak. Kérjük, figyelmesen olvasd el a kérdéseket és a válaszadásra vonatkozó utasítást!

K1. Ha kipróbáltad már a cigarettázást (értsd itt a 2. oldal táblázatából az 1-3. termékeket, azaz a gyári és/vagy kézzel sodort cigarettát), töltsd ki az alábbi táblázatot!

Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!

	VÁLASZ
Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad a cigarettázást ? Írd le. éves
Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy cigarettáztál ? Ha nem fordult elő, írd 0-át! napon
Ha az elmúlt 30 napban cigarettáztál, átlagosan hány szál gyárilag előállított cigarettát szívtál el egy napon? szálat
Ha az elmúlt 30 napban cigarettáztál, átlagosan hány szál kézzel sodort cigarettát szívtál el egy napon? szálat

K2. Ha kipróbáltad már a pipázást, töltsd ki az alábbi táblázatot!

Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!

	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad a pipázást ? éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy pipáztál ? Ha nem fordult elő, írd 0-át napon

K3. Ha kipróbáltad már a szivarozást, töltsd ki az alábbi táblázatot!

Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!

	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad a szivarozást ? éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy szivaroztál ? Ha nem fordult elő, írd 0-át napon

K4. Ha szívtál már szivarkát, töltsd ki az alábbi táblázatot!

Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!

	VÁLASZ
Mennyi idős voltál, amikor először szívtál szivarkát ? éves
Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy szivarkát szívtál ? Ha nem fordult elő, írd 0-át napon

K5. Ha kipróbáltad már a rágódohányt, töltsd ki az alábbi táblázatot!

<i>Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!</i>	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad a rágódohányt ? a. éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy fogyasztottál rágódohányt ? Ha nem fordult elő, írd 0-át napon

K6. Ha kipróbáltad már a tubákat, töltsd ki az alábbi táblázatot!

<i>Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!</i>	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad a tubákat ? éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy fogyasztottál tubákat ? Ha nem fordult elő, írd 0-át napon

K7. Ha kipróbáltad már a vízipipázást, töltsd ki az alábbi táblázatot!

<i>Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!</i>	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad a vízipipázást ? b. éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy vízipipát szíváltál? Ha nem fordult elő, írd 0-át napon

K8. Az alábbiak közül melyiket használtad, amikor vízipipáztál?

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Ízesítés nélküli vízipipadohány	☐ 1
Ízesített vízipipadohány	☐ 2
Shisa kő/kövek	☐ 3
Egyéb, éspedig.....	☐ 4
Nem tudom	☐ 9

K9. Ha kipróbáltad már a hevítéssel fogyasztható dohánytermékeket (értsd itt a 2. oldal táblázatából a 10. sorban található termékeket, azaz a hevítéssel fogyasztható dohánytermékek pl. IQOS, Glow), töltsd ki az alábbi táblázatot!

<i>Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!</i>	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltál hevítéssel fogyasztható dohányterméket ? c. éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy hevítéssel fogyasztható dohánytermékeket használtál? napon

K10. Ha kipróbáltad már a dohányzást helyettesítő, nikotin tartalmú termékeket (értsd itt a 2. oldal táblázatából az egyéb nikotintartalmú termékeket, pl. nikotinos tasak), töltsd ki az alábbi táblázatot!

<i>Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!</i>	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltál dohányzást helyettesítő, nikotin tartalmú terméket? éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy dohányzást helyettesítő, nikotin tartalmú termékeket használtál? napon

K11. Ha kipróbáltad már az elektronikus cigarettát, töltsd ki az alábbi táblázatot!

<i>Ha nem, folytasd a következő táblázatban szereplő kérdésekkel!</i>	VÁLASZ
a. Mennyi idős voltál, amikor először kipróbáltad az elektronikus cigarettát? éves
b. Az elmúlt 30 napban hány napon fordult elő Veled, hogy elektronikus cigarettát használtál? napon

K12. Ha használtál elektronikus cigarettát, az alábbi állítások közül jelöld azt, amelyik igaz rád!

FIGYELJ ARRRA, HOGY MINDEN SORBAN JELÖLJ BE EGY VÁLASZT!	IGAZ	NEM IGAZ	Nem tudom
a. Saját elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
b. Szüleim elektronikus cigarettáját használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
c. Barátaim vagy osztálytársam elektronikus cigarettáját használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
d. Egyszer használatos, eldobható elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
e. Utántölthető elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
f. Cserélhető patronnal újratölthető elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
g. Nikotinos, dohány ízű elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
h. Nikotinos, és egyéb ízesítésű (pl. mentol, eper) elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
i. Nikotinmentes, dohány ízű elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
j. Nikotinmentes, egyéb ízesítésű (pl. mentol, eper) elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9
k. Nem tudom, hogy milyen elektronikus cigarettát használtam.	☐ 1	☐ 2	☐ 9

Az alábbi táblázatban jelöld be a rád jellemző választ és ugorj a megfelelő kérdésszámhoz! (CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!)	FOLYTATÁS
HA nem fogyasztottál semmilyen dohányterméket, és nem használtál elektronikus cigarettát, hevítéssel fogyasztható dohányterméket vagy nikotin tartalmú egyéb terméket sem	☐ 9. oldal, 26. kérdés
HA jelenleg dohányzol vagy használsz elektronikus cigarettát vagy hevítéssel fogyasztható dohányterméket vagy nikotin tartalmú egyéb terméket valamilyen rendszerességgel.	☐ 7. oldal, 16. kérdés
HA fogyasztottál már valamilyen dohányterméket vagy használtál már elektronikus cigarettát vagy hevítéssel fogyasztható dohányterméket, illetve nikotin tartalmú egyéb terméket, de nem rendszeresen.	☐ 6. oldal, 13. kérdés
HA dohányterméket nem fogyasztottál, de elektronikus cigarettát vagy nikotin tartalmú egyéb terméket már használtál és nem használod rendszeresen ezeket.	☐ 6. oldal, 13. kérdés

II. Kérjük, figyelmesen olvasd el a kérdéseket és a válaszadásra vonatkozó utasítást!

K13. Ha már nem dohányzol, jelöld be, hogy mennyi ideje nem.

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Soha nem dohányoztam, mást használtam	☐ 1
Dohányzom még, csak nem rendszeresen	☐ 2
Kevesebb, mint egy hónapja	☐ 3
1-3 hónapja	☐ 4
4-11 hónapja	☐ 5
1 éve	☐ 6
2 éve	☐ 7
3 éve vagy régebb óta	☐ 8

K14. Ha már nem használsz elektronikus cigarettát, jelöld, hogy mennyi ideje nem.

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Soha nem használtam	☐ 1
Használok még, de nem rendszeresen	☐ 2
Kevesebb, mint egy hónapja	☐ 3
1-3 hónapja	☐ 4
4-11 hónapja	☐ 5
1 éve	☐ 6
2 éve	☐ 7
3 éve vagy régebb óta	☐ 8

K15. Ha megpróbáltál már valaha leszokni, jelöld azokat az alábbi listában, akik/amik segítettek a leszokásban?

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Nem vettem igénybe segítséget	☐ 1
Leszokást segítő program, szakember	☐ 2
Barát	☐ 3
Családtag	☐ 4
Internetes információ, honlap	☐ 5
Telefonos leszokást segítő szolgáltatás	☐ 6
Könyv, tájékoztató anyag	☐ 7
Nikotinos készítmény (tapasz, rágógumi, szopogató tablettá)	☐ 8
Elektronikus cigaretta	☐ 9
Receptre kapható gyógyszer	☐ 10
Nem kellett leszoknom, mert nem dohányzom/e-cigizek rendszeresen	☐ 11
Egyéb, éspedig.....	☐ 12

Kérjük, ha egyáltalán nem fogyasztasz semmilyen dohányterméket, nem használsz elektronikus cigarettát, folytasd a 10. oldal, 26. kérdésével!

Ha fogyasztasz, akkor folytasd a következő oldalon a K16 kérdéseivel!

III. A következő kérdések a dohányzási szokásokra, az elektronikus cigaretta és a hevített termékek használatára vonatkoznak. Kérjük, továbbra is figyelmesen olvasd el a kérdéseket és a válaszadásra vonatkozó utasítást!

K16. Az alábbiak közül jelöld be, hogy hol szoktál dohányozni (azaz a következő termékek bármelyikét fogyasztani: cigaretta, gyári cigaretta, kézzel sodort cigaretta, szivar, szivarka, pipa, vízipipa)! **JELÖLD BE!**
TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Otthon	☐ 1
Mások lakásában, házában	☐ 2
Iskola épületében	☐ 3
Iskola épületén kívül, az iskola területén (pl. udvaron)	☐ 4
Szórakozóhely épületében (pl. diszkó, bár)	☐ 5
Sportlétesítmény épületében (pl. edzőterem, konditerem)	☐ 6
Tömegközlekedési járművön (pl. buszon, vonaton)	☐ 7
Váróteremben (pl. vasúti váró, buszpályaudvar)	☐ 8
Megállóhelyeken (pl. busz, villamos)	☐ 9
Személygépkocsiban	☐ 10
Aluljáróban, átjáróban	☐ 11
Játszótéren	☐ 12
Egyéb helyen, éspedig:	☐ 13

K17. Az alábbiak közül jelöld be, hogy hol szoktál elektronikus cigarettát használni!

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

HA NEM HASZNÁLSZ, FOLYTASD A KÖVETKEZŐ KÉRDÉSEL!

Otthon	☐ 1
Mások lakásában, házában	☐ 2
Iskola épületében	☐ 3
Iskola épületén kívül, az iskola területén (pl. udvaron)	☐ 4
Szórakozóhely épületében (pl. diszkó, bár)	☐ 5
Sportlétesítmény épületében (pl. edzőterem, konditerem)	☐ 6
Tömegközlekedési járművön (pl. buszon, vonaton)	☐ 7
Váróteremben (pl. vasúti váró, buszpályaudvar)	☐ 8
Megállóhelyeken (pl. busz, villamos)	☐ 9
Személygépkocsiban	☐ 10
Aluljáróban, átjáróban	☐ 11
Játszótéren	☐ 12
Egyéb helyen, éspedig:	☐ 13

K18. Az alábbiak közül jelöld be, hogy hol szoktál hevített dohánytermékeket használni!

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

HA NEM HASZNÁLSZ, FOLYTASD A KÖVETKEZŐ KÉRDÉSEL!

Otthon	☐ 1
Mások lakásában, házában	☐ 2
Iskola épületében	☐ 3
Iskola épületén kívül, az iskola területén (pl. udvaron)	☐ 4
Szórakozóhely épületében (pl. diszkó, bár)	☐ 5
Sportlétesítmény épületében (pl. edzőterem, konditerem)	☐ 6
Tömegközlekedési járművön (pl. buszon, vonaton)	☐ 7
Váróteremben (pl. vasúti váró, buszpályaudvar)	☐ 8
Megállóhelyeken (pl. busz, villamos)	☐ 9
Személygépkocsiban	☐ 10
Aluljáróban, átjáróban	☐ 11
Játszótéren	☐ 12
Egyéb helyen, éspedig:	☐ 13

K19. Az alábbiak közül jelöld, hogy hogyan szoktál dohányterméket szerezni!

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Nemzeti Dohányboltban vásárolok.	☐ 1
Másokat kérek meg, hogy vásárolják meg számomra.	☐ 2
Másoktól kapom.	☐ 3
Másoktól csenem el.	☐ 4
Interneten vásárolok.	☐ 5
Egyéb módon, éspedig.....	☐ 6

K20. Az alábbi állítások közül jelöld be, melyik állítás igaz rád!

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Egyszer sem vásároltam zárjegy nélküli, csempészett cigarettát.	☐ 1
Előfordult, hogy vásároltam zárjegy nélküli, csempészett cigarettát.	☐ 2
Mindig zárjegy nélküli, csempészett cigarettát veszek.	☐ 3
Nem tudom, hogy van-e zárjegy a cigarettán, amit veszek.	☐ 4

K21. Ha használsz elektronikus cigarettát, akkor az alábbi állítások közül jelöld, melyik állítás igaz rád! Ha nem használsz, folytasd a következő kérdéssel! **JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!**

A nikotinos folyadékot boltban vásárolok.	☐ 1
A nikotinos folyadékot interneten szerezem be.	☐ 2
A nikotinmentes folyadékot boltban vásárolok.	☐ 3
A nikotinmentes folyadékot interneten szerezem be.	☐ 4
Másokat kérek meg, hogy vásárolják meg számomra.	☐ 5
Másoktól kapom.	☐ 6
Másoktól csenem el.	☐ 7
Egyéb módon, éspedig.....	☐ 8

K22. Előfordult-e már veled, hogy reggel az volt az első dolgod, hogy rágyújtottál egy cigire vagy e-cigarettát, esetleg hevített dohányterméket használtál, vagy úgy éreztél, hogy rögtön rá kell gyújtanod?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Nem, soha	☐ 1
Igen, néha	☐ 2
Igen, minden reggel	☐ 3

K23. Mennyi idő múlva érzed úgy, hogy muszáj újra rágyújtanod?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Soha nem érzem úgy, hogy muszáj rágyújtanom.	☐ 1
Kevesebb, mint egy óra múlva	☐ 2
1-2 óra múlva	☐ 3
Több mint 2-4 óra múlva	☐ 4
Több mint 4 óra múlva, de kevesebb, mint egy teljes nap múlva	☐ 5
1-3 nap múlva	☐ 6
4 vagy több nap múlva	☐ 7

K24. Amennyiben elhatároznád, hogy leszoksz a dohányzásról, könnyű vagy nehéz lenne szerinted abbahagyni?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Nagyon nehéz lenne	☐ 1
Elég nehéz lenne	☐ 2
Elég könnyűn lenne	☐ 3
Nagyon könnyűn lenne	☐ 4
Nem tudom	☐ 9

K25. Az alábbi dohányzásról való leszokásra vonatkozó állítások közül jelöld, melyik állítás igaz rád!

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Egyszer sem próbáltam leszokni az elmúlt 12 hónapban.	☐ 1
Egyszer megpróbáltam leszokni az elmúlt 12 hónapban.	☐ 2
Kétszer vagy többször próbáltam meg leszokni az elmúlt 12 hónapban.	☐ 3

IV. A következő kérdések a dohányzással, elektronikus cigarettával és egyéb termékekkel kapcsolatos véleményedre, ismereteidre és a passzív dohányzásra vonatkoznak. Kérjük, továbbra is figyelmesen olvasd el a kérdéseket és a válaszadásra vonatkozó utasítást!

K26. Jelöld be, mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal!

d. MINDEN SORBAN JELÖLD BE A TÁBLÁZATBAN A MEGFELELŐ VÁLASZT! FIGYELJ ARRÁ, HOGY MINDEN KÉRDÉSRE JELÖLJ VALAMIT!	Egyáltalán nem értek egyet	Inkább nem értek egyet	Igen is, meg nem is	Inkább egyet értek	Teljesen egyet értek
a. A dohányzás károsítja az egészséget	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b. Mások dohányfüstjének beszívása nem károsítja az egészséget	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c. Az elektronikus cigaretta használat nem károsítja az egészséget	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d. Mások által az elektronikus cigaretta használata során kifújtt anyagok ártalmatlanok az egészségre	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e. A cigarettázás fogyaszt	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

K27. Jelöld be, mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal?

e. MINDEN SORBAN JELÖLD BE A TÁBLÁZATBAN A MEGFELELŐ VÁLASZT! FIGYELJ ARRÁ, HOGY MINDEN KÉRDÉSRE JELÖLJ VALAMIT!	Egyáltalán nem értek egyet	Inkább nem értek egyet	Igen is, meg nem is	Inkább egyet értek	Teljesen egyet értek
a. A dohányzó fiúknak több barátjuk van	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b. A dohányzó lányoknak kevesebb barátjuk van	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c. A dohányzó fiúk vonzóbbak	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d. A lányok kevésbé vonzóak, ha dohányoznak	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e. Egy dohányos könnyebben ismerkedik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
f. Az elektronikus cigaretta használat menő	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
g. Aki elektronikus cigarettát használ, az menőbb, mint aki hagyományos cigarettát szív	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
h. Aki hevítéssel fogyasztható dohányterméket elektronikus eszközzel szív az menőbb, mint aki hagyományos cigarettát szív.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
i. Aki hevítéssel fogyasztható dohányterméket elektronikus eszközzel szív az menőbb, mint aki elektronikus cigarettát használ.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

K28. „Az elmúlt 7 napban hány napon fordult elő veled, hogy MÁSOK...”

(Minden sorban karikázd a megfelelő számot 0-tól 7-ig! A 0 azt jelenti, hogy egyszer sem.)

f.	VÁLASZ
a. az otthonodban zárt helyen (pl. benn a szobában) dohányoztak a te jelenlétedben	0 1 2 3 4 5 6 7 napon
b. az otthonodtól eltérő zárt helyen (pl. kocsmá, áruház) dohányoztak a te jelenlétedben	0 1 2 3 4 5 6 7 napon
c. az otthonodtól eltérő kültéri helyen (pl. megálló, játszótér) dohányoztak a te jelenlétedben	0 1 2 3 4 5 6 7 napon
d. az otthonodban zárt helyen (pl. benn a szobában) elektronikus cigarettát használtak a te jelenlétedben	0 1 2 3 4 5 6 7 napon
e. az otthonodtól eltérő zárt helyen (pl. kocsmá, áruház) elektronikus cigarettát használtak a te jelenlétedben	0 1 2 3 4 5 6 7 napon
f. az otthonodtól eltérő kültéri helyen (pl. megálló, játszótér) elektronikus cigarettát használtak a te jelenlétedben	0 1 2 3 4 5 6 7 napon

K29. Az alábbi helyek közül jelöld azokat, ahol szerinted tiltani kell a dohányzást!

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Orvosi rendelő, kórház	☐ 1
Iskola	☐ 2
Hivatal	☐ 3
Művelődési központ	☐ 4
Sportpálya	☐ 5
Konditerem	☐ 6
Éttermek	☐ 7
Bárok, diszkók	☐ 8
Kocsmák	☐ 9
Vasúti kocsi (vonat)	☐ 10
Váróterem (vasút, busz)	☐ 11
Munkahelyen (pl. szüleid, nevelőszüleid munkahelyén)	☐ 12
Busz és villamos megálló	☐ 13
Aluljáró, átjáró	☐ 14
Játszótér	☐ 15
Személyautókban	☐ 16
Egyéb helyen, éspedig:	☐ 17

K30. A szüleid/nevelőszüleid?

NE FELEDD, MINDEN OSZLOPBAN CSAK EGY VÁLASZT JELÖLD BE!

	dohányoznak-e?	e-cigarettáznak-e?	használnak-e hevített dohányterméket?
Nem	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Mindketten	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Édesapám/nevelőapám	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Édesanyám/nevelőanyám	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Nem tudom	☐ 9	☐ 9	☐ 9

K31. A legközelebbi barátaid közül dohányzik-e, vagy használ-e e-cigaretta/egyéb dohányterméket valaki?

NE FELEDD, MINDEN OSZLOPBAN CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

	dohányzik-e?	e-cigarettazik-e?	használ-e hevített dohányterméket?
Senki	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Néhányan	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Legtöbbjük	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Mindegyikük	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Nem tudom	☐ 9	☐ 9	☐ 9

K32. Milyen gyakran látsz tanárokat dohányozni (e-cigaretta, egyéb dohányterméket használni) az iskola területén? **MINDEN SORBAN EGYET JELÖLJ!**

	Minden nap g.	Majdnem minden nap	Néha	Soha
Látok dohányzó tanárokat.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Látok e-cigarettazó tanárokat.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Látok hevítéssel fogyasztható dohányterméket használó tanárokat.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

K33. Milyen gyakran látsz diákokat dohányozni (e-cigaretta, egyéb termék használni) az iskola területén?

MINDEN SORBAN EGYET JELÖLJ!

	Minden nap	Majdnem minden nap	Néha	Soha
Látok dohányzó diákokat.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Látok e-cigarettazó diákokat.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4
Látok hevítéssel fogyasztható dohányterméket használó diákokat.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

K34. Ha legjobb barátaid közül valaki megkínálna egy cigarettával, e-cigivel vagy egyéb termékkel, akkor elfogadnád? **NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!**

Biztosan nem	☐ 1
Valószínűleg nem	☐ 2
Valószínűleg igen	☐ 3
Igen, biztosan elszívnám	☐ 4
Nem tudom	☐ 9

K35. Szerinted a következő 12 hónapban fogsz?

EGY OSZLOPBAN CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!	dohányzni?	e-cigarettazeni?	hevített dohányterméket használni?
Biztosan nem fogok	☐ 1	☐ 1	☐ 1
Valószínűleg nem fogok	☐ 2	☐ 2	☐ 2
Valószínűleg fogok	☐ 3	☐ 3	☐ 3
Igen, biztosan fogok	☐ 4	☐ 4	☐ 4
Nem tudom	☐ 9	☐ 9	☐ 9

K36. Amikor tévét, videót, DVD-t nézel, moziban vagy interneten filmet/sorozatot nézel, milyen gyakran látsz dohányzó színészeket? **NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!**

Soha nem nézek ilyesmit	☐ 1
Sokszor	☐ 2
Néha	☐ 3
Soha	☐ 4

K37. Van-e olyan tárgyad (pólód, tollad, hátizsákad, stb.), amin valamilyen cigarettamárka emblémája, logója van? **NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!**

Van	☐ 1
Nincs	☐ 2

K38. Könnyűnek vagy nehéznek talárod a dohánytermékekhez/e-cigarettához való hozzáférést?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Nagyon könnyűnek	☐ 1
Könnyűnek	☐ 2
Nehéznek	☐ 3
Nagyon nehéznek	☐ 4
Nem tudom	☐ 9

K39. Előfordult-e az elmúlt 30 napban, hogy amikor Nemzeti Dohányboltban, trafikban dohányterméket (pl. cigarettát) vagy elektronikus cigarettát akartál vásárolni, az eladó a korod miatt nem adott neked?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Nem próbáltam vásárolni	☐ 1
Igen, előfordult	☐ 2
Nem fordult elő	☐ 3

K40. Jelöld, hogy mit tartanál fontosnak, ha elektronikus cigarettát vásárolnál magadnak.

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Az árát	☐ 1
A külsejét és a színét	☐ 2
A külseje hasonlítson a cigarettára	☐ 3
Feszültségszabályzós legyen	☐ 4
Zenelejátszásra is alkalmas legyen	☐ 5
Bluetooth-szal telefonhoz csatlakoztatható és kihangosítóként is használható legyen	☐ 6
Semmiképpen nem vennék elektronikus cigarettát	☐ 7
Egyebet, éspedig:.....	☐ 8

K41. Jelöld be, hogy hol láttad a www.leteszemacigit.hu honlap és a 06 80 200-493 zöld szám feliratát.

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Tévében	☐ 1
Újságban	☐ 2
Cigarettásdobozon	☐ 3
Dohányzás tiltó jelzésen (pl. buszmegállóban, étterem, közintézmény bejáratánál)	☐ 4
Interneten	☐ 5
Egyéb helyen, éspedig:.....	☐ 6
Nem láttam	☐ 7

K42. Az elmúlt 30 napban láttál dohányzástól elrettentő képeket és feliratokat a cigarettás dobozokon?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen, de nem érdekeltek	☐ 1
Igen, és arra gondoltam, hogy le kellene szoknom a dohányzásról, vagy el sem kellene kezdenem	☐ 2
Láttam cigarettásdobozt, de nem emlékszem elrettentő képekre, feliratokra	☐ 3
Nem láttam cigarettásdobozt	☐ 4

K43. Jelöld az alábbi listán azokat, ahol dohányzás-ellenes média-üzenettel találkoztál az elmúlt 30 napban!

JELÖLD BE! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!

Sportesemény	☐ 1
Vásár	☐ 2
Koncert	☐ 3
Közösségi esemény (pl. ünnepség)	☐ 4
Televízió	☐ 5
Rádió	☐ 6
Óriásplakát, hirdetőtábla	☐ 7
Mozi	☐ 8
Újság, magazin	☐ 9
Internet	☐ 10
Egyéb helyen, éspedig.....	☐ 11

K44. Beszélgetett már veled valaki a családoból a dohányzás és az e-cigaretta használat káros hatásairól?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen	☐ 1
Nem	☐ 2

K45. Részt vettél az iskolában olyan egészségfejlesztéssel kapcsolatos programban (egészségnap, foglalkozás, előadás), ami tartalmazott információkat a dohányzás káros hatásairól, a rászokás megelőzésének fontosságáról?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen	☐ 1
Nem	☐ 2

K46. Láttad-e már a cikiacigi.hu honlapot?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen	☐ 1
Nem	☐ 2
Nem emlékszem	☐ 3

K47. Láttad-e már a „Ciki a cigi” hordozható, érintőképernyős számítógépet?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen	☐ 1
Nem	☐ 2
Nem emlékszem	☐ 3

K48. Láttál-e a már a „Ciki a cigi” interaktív előadást?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen	☐ 1
Nem	☐ 2
Nem emlékszem	☐ 3

K49. Mikor beszéltek Nektek utoljára dohányzás és az e-cigaretta használat ártalmairól tanórán?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Soha	☐ 1
Ebben a félévben	☐ 2
A múlt félévben	☐ 3
Egy évvel ezelőtt	☐ 4
Több mint egy évvel ezelőtt	☐ 5

K50. Mikor beszéltek Nektek utoljára dohányzás ártalmairól tanórán kívül az iskolában?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Soha	☐ 1
Ebben a félévben	☐ 2
A múlt félévben	☐ 3
Egy évvel ezelőtt	☐ 4
Több mint egy évvel ezelőtt	☐ 5

K51. Emlékeid szerint az óvodában beszéltek-e Nektek a dohányzás vagy a passzív dohányzás ártalmairól?

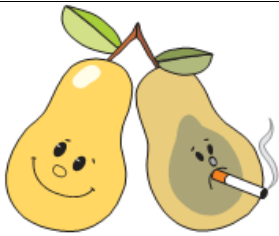
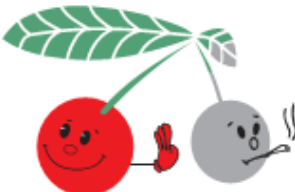

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Igen	☐ 1
Nem	☐ 2
Nem emlékszem	☐ 9

K52. Emlékeid szerint az óvodában melyik képet mutatták a dohányzással/passzív dohányzással kapcsolatban?

KARIKÁZD BE!

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

 <p>1</p>	 <p>3</p>
 <p>2</p>	 <p>4</p>
<p>Nem emlékszem ☐ 9</p>	

V. Az utolsó kérdések Rád és a családotra vonatkoznak. Kérjük, most is figyelmesen olvasd el a kérdéseket és kitöltési útmutató szerint válaszolj!

K53. Mikor születted?

				év
--	--	--	--	----

		hónap
--	--	-------

K54. Nemed?

Fiú	☐ 1
Lány	☐ 2

K55. Általában mennyi a zsebpénzed hetente, amit arra költesz, amire akarsz?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Általában nincs zsebpénzem	☐ 1
500 forint vagy kevesebb	☐ 2
501 – 2000 forint	☐ 3
2001 – 3000 forint	☐ 4
3001 – 5000 forint	☐ 5
5001 – 7000 forint	☐ 6
7000 forintnál több	☐ 7

K56. A szüleid/nevelőszüleid dolgoznak?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Mindketten dolgoznak	☐ 1
Csak édesapám/nevelőapám dolgozik	☐ 2
Csak édesanyám/nevelőanyám dolgozik	☐ 3
Egyikük sem dolgozik	☐ 4
Nem tudom	☐ 9

K57. Mi édesapád/nevelőapád legmagasabb iskolai végzettsége?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Nem végezte el az általános iskolát	☐ 1
Elvégezte az általános iskolát	☐ 2
Szakmunkás bizonyítványa van	☐ 3
Érettségije van	☐ 4
Főiskolai, egyetemi diplomája van	☐ 5
Nem tudom	☐ 9

K58. Mi édesanyád/nevelőanyád legmagasabb iskolai végzettsége?

NE FELEDD, CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ BE!

Nem végezte el az általános iskolát	☐ 1
Elvégezte az általános iskolát	☐ 2
Szakmunkás bizonyítványa van	☐ 3
Érettségije van	☐ 4
Főiskolai, egyetemi diplomája van	☐ 5
Nem tudom	☐ 9

Köszönjük, hogy részt vettél a felmérésben és válaszoltál a kérdéseinkre!